

Smě 4/2019

Základní škola a Mateřská škola Šanov, okres Rakovník, Šanov 91

ORGANIZACE A ŘÍZENÍ**ORGANIZAČNÍ SMĚRNICE
BEZPEČNOST PŘI ČINNOSTECH S DĚTMI**

Č.j.: 004 /2019

A. / A.1.3.

Vypracoval:

Mgr. Bohumila Koutecká, ředitel školy

Schválil:

Mgr. Bohumila Koutecká, ředitel školy

Na provozní poradě projednáno dne:

31. 10. 2019

Směrnice nabývá platnosti dne:

01. 11. 2019

Směrnice nabývá účinnosti dne:

01. 11 2019

OBSAH

1	ÚVOD	3
2	ZÁSADY BEZPEČNOSTI A ZÁKLADNÍ POVINNOSTI	4
2.1	Povinnosti školy	4
2.2	Povinnosti žáků – studentů	4
2.3	Povinnosti zákonných zástupců	4
2.4	Poučení dětí – žáků – studentů	5
2.5	Dohled nad dětmi – žáky – studenty	5
3	OCHRANA ZDRAVÍ	7
3.1	Zdravotní předpoklady	7
3.2	První pomoc a ošetření, lékárničky, úrazy	8
3.3	Zvláštní pravidla při některých činnostech	9
3.4	Uvolňování žáků z účasti na akci	9
4	ORGANIZACE VÝLETŮ A AKCÍ MIMO ŠKOLU	10
4.1	Povinnosti vedoucího výletu nebo akce mimo školu	10
4.2	Chůze po silnici, viditelnost	10
4.3	Pohyb ve městě	13
4.4	Co dělat, když se ztratím (DESATERO)	15
5	SKRYTÁ NEBEZPEČÍ V PŘÍRODĚ A VE MĚSTĚ	16
5.1	Led	16
5.2	Bouřka	16
6	KONTROLNÍ ČINNOST	17
7	ZÁVĚR	17
8	PŘÍLOHY	19
8.1	Škola v přírodě, zotavovací akce	19
8.2	Činnosti v přírodě (obecně)	22
8.3	Koupání a hry ve vodě	23
8.4	Jízda na koloběžce	Chyba! Záložka není definována.
8.5	Jízda na skateboardu	25
8.6	Bruslení (kolečkové brusle, lední brusle)	26
8.7	Střelba (luk, vzduchovka, malorážka apod.)	26
8.8	Terénní hry	27
8.9	Noční hry a noční akce	28
8.10	Soutěže a přehlídky	29
8.11	Výuka plavání	29
8.12	Lyžařský výcvik	30
8.13	Cyklistický kurz (výlet)	34
8.14	Kurz vodní turistiky (vodácké akce)	38
8.15	Horská turistika	39
8.16	Horolezecký výcvik	42
8.17	Zahraníční výjezdy	44

1 ÚVOD

Uvedená směrnice je zpracována za účelem zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí – žáků – studentů ve školách a školských zařízeních, v souladu s Metodickým pokynem ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. j.: 37 014/2005-25 a v souladu s příslušnými ustanoveními následujících obecně platných předpisů, v platném znění:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon),
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce,
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů,
- Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích,
- Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích,
- Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání,
- Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky,
- Vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři,
- Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných,
- Vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění vyhlášky č. 148/2004 Sb.,
- Vyhláška č. 238/2011 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích venkovních hracích ploch,
- Vyhláška č. 341/2002 Sb., o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích.

Tato směrnice obsahuje obecné informace a povinnosti týkající se organizace školních výletů a akcí mimo školu ve vztahu k bezpečnosti a ochraně zdraví dětí – žáků – studentů. Součástí tohoto předpisu jsou samostatné přílohy, které stanovují organizování konkrétních zvláštních činností.

Zvláštní činnosti jsou ty, které nejsou obvyklé, tedy činnosti, které např. nebývají běžnou náplní aktivit kolektivů dětí a mládeže. Při takových činnostech hrozí zpravidla zvýšené riziko ohrožení, úrazu a vzniku škody, většinou jsou podmínkou pro jejich konání určité speciální kvalifikační předpoklady vedoucích a větší zkušenost kolektivu. Při každé takové zvláštní činnosti je třeba zvýšené opatrnosti, vyšší kázně kolektivu a autority vedoucího a zevrubnějšího poučení v oblasti bezpečnosti práce účastníků takové činnosti.

Organizační směrnice stanovuje postup a podmínky pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při výchově a vzdělávání dětí – žáků – studentů, a to na všech pracovištích v organizaci Základní škola a Mateřská škola Šanov, okres Rakovník

Zpracovaná organizační směrnice pro výlety a akce mimo školu je součástí organizačního řádu školy (školního řádu).

2 ZÁSADY BEZPEČNOSTI A ZÁKLADNÍ POVINNOSTI

2.1 POVINNOSTI ŠKOLY

Škola (školské zařízení) je povinna:

- zajistit bezpečnost a ochranu zdraví žáků při vzdělávání a výchově (dále jen „vzdělávání“), při činnostech s ním přímo souvisejících a při poskytování školských služeb,
- přijímat na základě vyhledávání, posuzování a zhodnocování rizik spojených s činnostmi a prostředím opatření k prevenci rizik (předcházení rizikům); při stanovení konkrétních opatření bere v úvahu zejména možné ohrožení žáků a zároveň přihlíží k věku žáků, jejich schopnostem, fyzické a duševní vyspělosti a zdravotnímu stavu,
- seznamovat děti – žáky – studenty s nebezpečím ohrožujícím jejich zdraví tak, aby bylo dosaženo jejich bezpečnosti,
- přihlížet k základním fyziologickým potřebám žáků a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů,
- vydat školní řád, resp. vnitřní řád (pro školská zařízení), který upravuje podrobnosti k výkonu práv a povinností žáků a jejich zákonných zástupců a podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí,
- zveřejnit školní řád nebo vnitřní řád na přístupném místě ve škole,
- prokazatelným způsobem seznámit se školním řádem nebo vnitřním řádem zaměstnance a žáky školy a informovat o jeho vydání a obsahu zákonné zástupce nezletilých žáků.

2.2 POVINNOSTI ŽÁKŮ

Žáci a studenti jsou povinni na úseku zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví zejména:

- dodržovat školní a vnitřní řád a předpisy a pokyny školy a školského zařízení k ochraně zdraví a bezpečnosti, s nimiž byli seznámeni,
- plnit pokyny pedagogických pracovníků školy a školského zařízení, pokyny vedoucího výletu nebo akce, příp. jiných zaměstnanců školy nebo osob vykonávajících dohled, vydané v souladu s právními předpisy a školním nebo vnitřním řádem,
- dodržovat pravidla bezpečnosti a ochrany zdraví a pravidla požární ochrany,
- chránit své zdraví i zdraví jiných osob,
- dodržovat stanovený režim dne a pokyny vydané pro dobu nočního klidu,
- dbát na čistotu a pořádek,
- řídit se pokyny provozovatelů zařízení, která využívají,
- vystupovat slušně a ohleduplně, svým chováním na veřejnosti reprezentovat školu,
- hlásit neprodleně každý úraz.

2.3 POVINNOSTI ZÁKONNÝCH ZÁSTUPCŮ

Zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků – studentů jsou povinni:

- na vyzvání ředitele školy nebo školského zařízení, vedoucího výletu nebo instruktora akce se osobně zúčastnit projednání závažných otázek týkajících se vzdělávání, výletu nebo akce,

- informovat školu a školské zařízení o změně zdravotní způsobilosti, zdravotních obtížích dítěte nebo žáka nebo jiných závažných skutečnostech, které by mohly mít vliv na průběh vzdělávání, výletu nebo akce,
- dokládat důvody nepřítomnosti dítěte a žáka ve vyučování, na výletě nebo akci v souladu s podmínkami stanovenými školním řádem.

2.4 POUČENÍ DĚTÍ – ŽÁKŮ

Škola zajistí, aby žáci byli poučeni a seznámeni:

- o možném ohrožení zdraví a bezpečnosti při všech činnostech, jichž se účastní při vzdělávání nebo v přímé souvislosti s ním,
- s konkrétními pokyny,
- s právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků (v přiměřeném rozsahu),
- se zásadami bezpečného chování,
- s možnými riziky a odpovídajícími následnými opatřeními, se kterými se mohou žáci setkat při činnostech mimo školu (např. nebezpečí od neznámých lidí, nebezpečí násilí a šikany – viz metodický pokyn MŠMT, nálezy nebezpečných předmětů apod.),
- s ustanoveními předpisů a pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, pokud se vztahují na příslušnou činnost nebo akci,
- s ustanoveními školního řádu, vnitřního řádu, řádů sportovních zařízení, apod.,
- s dalšími opatřeními školy, jež mohou mít bezpečnostně preventivní význam.

Poznámka: Právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví jsou předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, technické předpisy, technické dokumenty a technické normy, stavební předpisy, dopravní předpisy, předpisy o požární ochraně a předpisy o zacházení s hořlavinami, výbušninami, zbraněmi, radioaktivními látkami, chemickými látkami a chemickými přípravky a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví.

Dokladem o provedeném poučení je záznam o poučení (např. v třídní knize), přílohou je osnova poučení. Pokud to stanoví předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, nebo je-li to odůvodněno rizikem činnosti, musí být znalosti žáků ověřeny.

Žáky, kteří nebyli v době poučení přítomni, je třeba v nejbližším vhodném termínu poučit. Ve složitějších případech, zejména při seznámení se s obsahem důležitých předpisů, pokynů a norem o bezpečnosti technických zařízení, se pořídí zápis podepsaný žáky, z něhož lze podle potřeby zjistit konkrétní obsah provedeného poučení.

2.5 DOHLED NAD DĚTMI – ŽÁKY

Školy jsou povinny vykonávat podle zvláštních předpisů nad nezletilými žáky náležitý dohled (§ 164 č. 561/2004). Kromě bezpečnostních hledisek zajišťují pedagogičtí pracovníci při dohledu nad žáky také výchovné působení, tzv. dohled, a to v zájmu předcházení škodám na zdraví, majetku a životním prostředí.

Pro bezpečnost a ochranu zdraví dětí – žáků – studentů má výkon dohledu nad jejich činností mimořádný význam. Konkrétní úkoly a podrobnosti v péči o bezpečnost a ochranu zdraví a v jejich rámci i úkoly dohledu nad dětmi, žáky a studenty škol a školských zařízení stanoví pro jednotlivé typy škol a školských zařízení obecně platné právní předpisy.

O zajištění náležitého dohledu rozhoduje ředitel školy. Vychází z konkrétních podmínek a přihlíží zejména k vykonávané činnosti, věku žáků a jejich rozumovému rozvoji (vyspělosti), dopravním a jiným rizikům. Ředitel školy pověří dohledem pedagogického pracovníka, stanoví rozvrh dohledu nad žáky a vyvěsí ho na takovém místě, aby bylo možno při kontrolní činnosti snadno rozpoznat, který pedagogický pracovník dohled koná.

Pedagogičtí pracovníci vykonávají podle pokynů ředitele dohled i mimo školu, např. při kurzech, exkurzích a jiných činnostech vyplývajících ze školních vzdělávacích programů, při účasti na soutěžích, přehlídkách popř. při jejich přípravě a na jiných akcích organizovaných školou.

Podle rozhodnutí ředitele školy mohou dohled konat vedle pedagogických pracovníků i jiné osoby, které jsou zletilé, plně způsobilé k právním úkonům a jsou v pracovněprávním vztahu ke škole. Tyto osoby musí být řádně poučeny o povinnostech dohledu a ředitel školy o tomto poučení provede písemný záznam, který osoba pověřená dohledem podepíše.

Při akcích konaných mimo školu, kdy místem pro shromáždění žáků není škola, začíná dohled 15 minut před dobou shromáždění na určeném místě. Po skončení akce dohled končí na předem určeném místě a v předem stanoveném čase. Místo a čas shromáždění žáků a skončení akce oznámí škola nejméně jeden den před konáním akce, buď zákonným zástupcům žáků, nebo přímo zletilým žákům.

Při akcích konaných mimo školu, kdy jsou jejich účastníci ubytováni v objektech jiných osob, dodržují žáci předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví a předpisy o požární ochraně platné v těchto objektech. Žáci dodržují stanovený režim dne a pokyny vydané pro dobu nočního klidu. Za seznámení žáků s těmito pokyny a za kontrolu jejich dodržování odpovídá vedoucí akce nebo jím určený pedagogický pracovník. Vedoucí akce rozhodne o způsobu provádění dohledu v době nočního klidu.

Kromě ustanovení uvedených v této kapitole, jež mohou souviset s výkonem dohledu, existují ještě další zvláštní ustanovení v právních předpisech nebo ve vzdělávacích programech, např. ustanovení o dělení tříd na skupiny, nebo jiná ustanovení o poměru mezi počtem žáků a počtem dozírajících osob, příp. ustanovení podrobněji určující způsob výkonu dohledu. Jedná se např. o následující předpisy:

Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, § 5

- Právnická osoba, která vykonává činnost mateřské školy, vykonává dohled nad dítětem od doby, kdy je pedagogický pracovník převezme od jeho zákonného zástupce nebo jím pověřené osoby, až do doby, kdy je pedagogický pracovník předá jeho zákonnému zástupci nebo jím pověřené osobě. Předat dítě pověřené osobě lze jen na základě písemného pověření vystaveného zákonným zástupcem dítěte.
- K zajištění bezpečnosti dětí při pobytu mimo místo, kde se uskutečňuje vzdělávání, stanoví ředitel mateřské školy počet pedagogických pracovníků tak, aby na jednoho pedagogického pracovníka připadlo nejvýše:
 - 20 dětí z běžných tříd, nebo
 - 12 dětí ve třídě, kde jsou zařazeny děti se zdravotním postižením.
- Výjimečně může ředitel mateřské školy zvýšit uvedené počty dětí:
 - nejvýše však o 8 dětí v běžné třídě, nebo
 - nejvýše však o 11 dětí ve třídě, kde jsou zařazeny děti se zdravotním postižením.
- Při zvýšení počtu dětí nebo při specifických činnostech (např. při sportovních činnostech, při pobytu dětí v prostředí náročném na bezpečnost) určí ředitel mateřské školy k zajištění bezpečnosti dětí dalšího pedagogického pracovníka, ve výjimečných případech jinou zletilou osobu, která je způsobilá k právním úkonům a která je v pracovněprávním vztahu k právnické osobě, která vykonává činnost mateřské školy.

- Při zajišťování zotavovacích pobytů, popřípadě výletů pro děti určí ředitel mateřské školy počet pedagogických pracovníků tak, aby byla zajištěna výchova dětí, včetně dětí se zdravotním postižením, jejich bezpečnost a ochrana zdraví.

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů, § 3

- Při akcích konaných mimo místo, kde škola uskutečňuje vzdělávání, nesmí na jednu osobu zajišťující bezpečnost a ochranu zdraví žáků připadnout více než 25 žáků. Výjimku z tohoto počtu může stanovit s ohledem na náročnost zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků ředitel školy.

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů, § 11

- V jedné skupině žáků se zdravotním postižením při koupání a plaveckém výcviku neplavců se zdravotním postižením připadají na 1 pedagogického pracovníka nejvýše 4 žáci. Vyžaduje-li to zdravotní stav žáka, je možné ve škole při zdravotnickém zařízení a s žáky s těžkým zdravotním postižením konat plavecký výcvik individuálně.
- Lyžařský výcvik provádí 1 pedagogický pracovník s nejvýše 8 žáky se zdravotním postižením. U žáků slabozrakých a žáků s tělesným postižením připadá na 1 pedagogického pracovníka nejvýše 6 žáků, u žáků nevidomých na 1 pedagogického pracovníka připadá 1 žák.
- Přesahuje-li počet žáků při akci mimo místo, kde se uskutečňuje vzdělávání, počet žáků stanovený na příslušnou třídu nebo skupinu, zabezpečí ředitel školy dohled další zletilé osoby, která je způsobilá k právním úkonům a je v pracovněprávním vztahu k právnické osobě, která vykonává činnost školy.

3 OCHRANA ZDRAVÍ

3.1 ZDRAVOTNÍ PŘEDPOKLADY

Školy se řídí ustanoveními zvláštních předpisů, které se týkají zjišťování zdravotního stavu žáků a jejich zdravotní způsobilosti pro příslušný obor vzdělání.

Pro účast na některých vzdělávacích činnostech školy, např. na škole v přírodě, sportovních a tělovýchovných akcích, výuce plavání nebo lyžařském výcviku, se vyžaduje zdravotní způsobilost, kterou posuzuje a posudek vydává praktický lékař pro děti a dorost.

Podmínky účasti dětí ve škole v přírodě a na zotavovací akci (§ 9 zákona č. 258/2000 Sb., v platném znění):

- Mateřská škola a základní škola může na školu v přírodě vyslat jen dítě, které:
 - a) je zdravotně způsobilé k účasti na ní a podrobilo se stanoveným pravidelným očkováním nebo má doklad, že je proti nákaze imunní nebo že se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci,
 - b) nejeví známky akutního onemocnění (např. horečky nebo průjmu), a
 - c) ve 14 kalendářních dnech před odjezdem do školy v přírodě nepřišlo do styku s fyzickou osobou nemocnou infekčním onemocněním nebo podezřelou z nákazy ani mu není nařízeno karanténní opatření.
- Pořádající osoba může na zotavovací akci přijmout jen dítě, které splňuje výše uvedené požadavky.
- Zdravotní způsobilost dítěte (podle bodu a)) pro účast na škole v přírodě nebo zotavovací akci posuzuje a posudek vydává praktický lékař pro děti a dorost, který dítě registruje. Praktický lékař pro

děti a dorost, který dítě registruje, v posudku dále uvede, zda se dítě podrobilo stanoveným pravidelným očkováním nebo má doklad, že je proti nákaze imunní nebo že se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci. Vzor posudku upraví prováděcí právní předpis. Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte má platnost po dobu jednoho roku od data vystavení, pokud během této doby nedošlo ke změně zdravotní způsobilosti dítěte.

- Skutečnosti uvedené v bodech b) a c) potvrzuje v písemném prohlášení zákonný zástupce dítěte. Toto potvrzení nesmí být starší než jeden den.
- Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte a písemné prohlášení předá zákonný zástupce pořádající osobě, vysílající základní škole nebo mateřské škole.

Podmínky účasti fyzických osob činných při škole v přírodě a zotavovací akci (§ 10 zákona č. 258/2000 Sb., v platném znění):

- Fyzické osoby činné při škole v přírodě nebo zotavovací akci jako dohled nebo zdravotník musejí být k této činnosti zdravotně způsobilé.
- Zdravotní způsobilost posuzuje a posudek vydává praktický lékař, který fyzickou osobu registruje. Tento posudek má platnost jeden rok od data vystavení, pokud během této doby nedošlo ke změně zdravotní způsobilosti fyzické osoby.
- Posudek o zdravotní způsobilosti předají fyzické osoby činné při škole v přírodě nebo zotavovací akci, s výjimkou pedagogických a zdravotnických pracovníků, vysílající mateřské škole, základní škole nebo pořádající osobě.
- Fyzické osoby činné při stravování musí splňovat požadavky stanovené pro výkon činností epidemiologicky závažných, tzn. musí mít zdravotní průkaz a znalosti nutné k ochraně veřejného zdraví (viz § 19 zákona č. 258/2000 Sb., v platném znění).

Zákonní zástupci nezletilých žáků a zletilí žáci jsou povinni informovat školu o změně zdravotní způsobilosti, zdravotních obtížích žáka nebo jiných závažných skutečnostech, které by mohly mít vliv na průběh vzdělávání nebo na účast na výše uvedených akcích.

Změny zdravotního stavu, ke kterým dojde v průběhu vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a které mohou mít vliv na zapojení žáka do prováděných činností, oznamují žáci okamžitě příslušnému pedagogickému pracovníkovi.

3.2 PRVNÍ POMOC A OŠETŘENÍ, LÉKÁRNIČKY, ÚRAZY

Opatření k zajištění první pomoci při školních akcích konaných mimo školu:

- Škola zajistí, aby byly vytvořeny podmínky pro včasné poskytnutí první pomoci a lékařského ošetření při úrazech a náhlých onemocněních.
- Škola zajistí, aby se zásadami poskytování první pomoci byli seznámeni žáci a všichni zaměstnanci školy. Postupy při poskytování první pomoci jsou uvedeny ve zpracované směrnici Plán první pomoci (traumatologický plán).
- Škola zajistí, aby na vhodných místech byl umístěn seznam telefonních čísel zdravotnických zařízení včetně zdravotnických zařízení zajišťujících dopravu raněných a nemocných.
- O provedených opatřeních informuje škola kromě pedagogických pracovníků a ostatních zaměstnanců školy i žáky.

Lékárničky první pomoci:

- Škola odpovídá za zajištění lékárníček první pomoci s potřebným vybavením.
- Vybava jednotlivých lékárníček je stanovena ve zpracované směrnici Plán první pomoci (traumatologický plán), a to podle typu akce:
 - vybavení lékárníčky – školní výlet,

- vybavení lékárničky – škola v přírodě, zotavovací akce pro děti.

Poznámka: Minimální rozsah vybavení lékárničky pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě je stanoven v příloze č. 4 vyhlášky č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění vyhlášky č. 148/2004 Sb.

Pracovní a školní úrazy:

- Postup při vzniku pracovního úrazu, povinnosti a požadavky na evidenci pracovních úrazů jsou uvedeny ve zpracované směrnici Organizační zabezpečení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.
- Postup při vzniku školního úrazu, povinnosti a požadavky na evidenci školních úrazů jsou uvedeny ve zpracované směrnici Úrazy dětí a evidence školních úrazů.

3.3 ZVLÁŠTNÍ PRAVIDLA PŘI NĚKTERÝCH ČINNOSTECH

Kromě obecných zásad úrazové prevence musí být při některých činnostech dodržována další zvláštní pravidla. Je tomu tak zejména při následujících činnostech:

- koupání,
- výuka plavání,
- lyžařský výcvik,
- sportovní a turistické akce.

Ve všech takových případech klade škola zvýšený důraz na dodržování pokynů, právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, pokynů a zásad úrazové prevence pedagogickými pracovníky i žáky. Důsledně musí být vyžadováno ukázněné chování žáků. Žák musí mít k dispozici svůj průkaz zdravotní pojišťovny nebo jeho kopii.

Při pohybových a sportovních činnostech (míčové hry apod.) se účastníci musí řídit ustanoveními o bezpečnosti obsaženými v pravidlech pro příslušnou pohybovou činnost (viz jednotlivé přílohy této směrnici), danou věkovou skupinu a jejich modifikaci pro dané prostorové podmínky a ustanoveními soutěžních řádů daných sportů.

Při sportovních a jiných činnostech, kde je zvýšená možnost ohrožení zdraví, se žáci musí řídit pokyny vyučujícího. Vyučující nesmí dovolit, aby se žák bez odložení nebo bez zabezpečení proti možnosti zranění a zachycení ozdobných a jiných pro činnost nevhodných a nebezpečných předmětů účastnil příslušné činnosti. Těmito ozdobnými, pro činnost nevhodnými a nebezpečnými předměty jsou např. náramky, hodinky, náušnice, pearcing, náhrdelníky, prsteny ozdobné kroužky apod. Žáci tyto předměty musí odložit na určená místa (např. v šatně), způsob zajištění předmětů stanoví ředitel ve školním řádu, příp. vedoucí pro danou činnost.

Žáci musí používat vhodný oděv a obuv a musí mít výstroj podle druhu vykonávané činnosti a podle pokynů učitele, který dodržování tohoto požadavku kontroluje. Žáci musí mít oděv a obuv v řádném a použitelném stavu.

3.4 UVOLŇOVÁNÍ ŽÁKŮ Z ÚČASTI NA AKCI

Ředitel školy může ze závažných důvodů, zejména zdravotních, uvolnit žáka na žádost zcela nebo zčásti z účasti na dané akci. Žáka se zdravotním postižením může také uvolnit z provádění určitých činností. Konkrétní podmínky za nichž lze uvolnit žáka, stanoví školní řád. Při uvolňování žáka bere ředitel školy v úvahu posudek nebo písemné doporučení registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře.

4 ORGANIZACE VÝLETŮ A AKCÍ MIMO ŠKOLU

4.1 POVINNOSTI VEDOUCÍHO VÝLETU NEBO AKCE MIMO ŠKOLU

Za přípravu, organizaci, provedení a vyhodnocení výletu nebo akce konané mimo školu odpovídá pověřená osoba – vedoucí (třídní učitel, vedoucí výletu, vedoucí instruktor apod.), který je povinen oznámit termín výletu nebo akce nejméně 3 týdny (doporučeno) před jejím konáním řediteli školy.

Vedoucí výletu nebo akce konané mimo školu zajistí zejména:

- podrobný harmonogram výletu nebo akce konané mimo školu,
- seznámení rodičů (zákonných zástupců) s cílem a organizačním zajištěním výletu nebo akce, včetně písemného souhlasu rodičů (zákonných zástupců s účastí dítěte na akci),
- seznámení dětí – žáků – studentů s cílem výletu nebo akce, s režimem dne a s pokyny pro dobu nočního klidu,
- seznam dětí – žáků – studentů s telefonickým kontaktem na rodiče (zákonné zástupce),
- prověření zdravotní způsobilosti dětí – žáků – studentů, vedoucí nevyžaduje zvláštní lékařské potvrzení (pouze ve stanovených případech), jen zváží s ohledem na náročnost akce, zda se jí mohou zúčastnit žáci tělesně oslabení po nemoci, žáci uvolnění z výuky některého předmětu, astmatici, alergici, apod.; žáci nepřihlášení na akci se účastní výuky v jiné třídě,
- poučení dětí – žáků – studentů a ostatních účastníků o bezpečnosti a ochraně zdraví, požární ochraně, dopravní kázni, ekologických předpisech, nebezpečí pobytu v přírodě, zásadách slušného chování, apod.; zápis o poučení uvede např. do třídní knihy,
- dostatečný počet zletilých osob pro vykonávání dohledu nad dětmi po celou dobu akce s ohledem na právní předpisy, při akcích konaných mimo školu, kdy jsou jejich účastníci ubytováni v objektech jiných osob, vedoucí akce rozhodne o způsobu provádění dohledu v době nočního klidu,
- možnost telefonického kontaktu po celou dobu konání akce, telefonní číslo nahlásí vedení školy i rodičům,
- vyúčtování akce po skončení výletu, tzn. prokazatelným způsobem s ním seznámí zákonné zástupce dětí, vrátí nevyčerpané finanční prostředky, doklady o vyúčtování uschová.

Vedoucí výletu nebo akce konané mimo školu v průběhu výletu nebo akce zajistí zejména:

- dodržování předpisů a metodických pokynů a zásad, tzn. střídání činností, dostatek odpočinku, přizpůsobení pohybových činností nejslabším účastníkům, sledování zdravotního stavu a potíží dětí, přiměřená zátěž dětí apod.,
- bezpečnost a ochranu zdraví dětí, tzn. pro pohybové činnosti dětí vyhledává bezrizikové prostory, činnosti provádí jen za dostatečného dohledu, ve vhodných podmínkách a počasí,
- aby celodenní výlety nebyly organizovány do vzdálenějších míst, pokud není zajištěna správná životospráva (teplý oběd, odpočinek apod.),
- aby při převlékání dětí v šatnách byl zajištěn stálý dohled,
- aby děti nepřišly do styku s předměty, jimiž by se mohly zranit (upozorňovat na nebezpečí).

4.2 CHŮZE PO SILNICI, VIDITELNOST

Pro chůzi a útvar chodců platí ustanovení § 53 až § 56 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů:

§ 53

- 1) Chodec musí užívat především chodníku nebo stezky pro chodce. Chodec, který nese předmět, jímž by mohl ohrozit provoz na chodníku, užije pravé krajnice nebo pravého okraje vozovky.
- 2) Jiní účastníci provozu na pozemních komunikacích než chodci nesmějí chodníku nebo stezky pro chodce užívat, pokud není v tomto zákoně stanoveno jinak.
- 3) Kde není chodník nebo je-li neschůdný, chodí se po levé krajnici, a kde není krajnice nebo je-li neschůdná, chodí se co nejbližší při levém okraji vozovky. Chodci smějí jít po krajnici nebo při okraji vozovky nejvýše dva vedle sebe. Při snížené viditelnosti, zvýšeném provozu na pozemních komunikacích nebo v nebezpečných a nepřehledných úsecích smějí jít chodci pouze za sebou.
- 4) Je-li zřízena stezka pro chodce a cyklisty označená dopravní značkou „Stezka pro chodce a cyklisty“, nesmí chodec ohrozit cyklistu jedoucího po stezce.
- 5) Je-li zřízena stezka pro chodce a cyklisty označená dopravní značkou „Stezka pro chodce a cyklisty“, na které je oddělen pruh pro chodce a pruh pro cyklisty, je chodec povinen užít pouze pruh vyznačený pro chodce. Pruh vyznačený pro cyklisty může chodec užít pouze při obcházení, vcházení a vycházení ze stezky pro chodce a cyklisty; přitom nesmí ohrozit cyklisty jedoucí v pruhu vyznačeném pro cyklisty.
- 6) Osoba pohybující se pomocí ručního nebo motorového vozíku pro invalidy nesmí na chodníku nebo na stezce pro chodce ohrozit ostatní chodce. Nemůže-li užít chodník, smí užít pravé krajnice nebo pravého okraje vozovky.
- 7) Osoba vedoucí jízdní kolo nebo moped smí užít chodníku, jen neohrozí-li ostatní chodce; jinak musí užít pravé krajnice nebo pravého okraje vozovky.
- 8) Osoba pohybující se na lyžích, kolečkových bruslích nebo obdobném sportovním vybavení nesmí na chodníku nebo na stezce pro chodce ohrozit ostatní chodce.

§ 54

- 1) Je-li blíže než 50 m křižovatka s řízeným provozem, přechod pro chodce, místo pro přecházení vozovky, nadchod nebo podchod vyznačený dopravní značkou „Přechod pro chodce“, „Podchod nebo nadchod“, musí chodec přecházet jen na těchto místech. Na přechodu pro chodce se chodí vpravo.
- 2) Mimo přechod pro chodce je dovoleno přecházet vozovku jen kolmo k její ose. Před vstupem na vozovku se chodec musí přesvědčit, zdali může vozovku přejít, aniž by ohrozil sebe i ostatní účastníky provozu na pozemních komunikacích. Chodec smí přecházet vozovku, jen pokud s ohledem na vzdálenost a rychlost jízdy přijíždějících vozidel nedonutí jejich řidiče k náhlé změně směru nebo rychlosti jízdy.
- 3) Jakmile vstoupí chodec na přechod pro chodce nebo na vozovku, nesmí se tam bezdůvodně zastavovat nebo zdržovat. Nevidomý chodec signalizuje úmysl přejít vozovku mávnutím bílou slepeckou holí ve směru přecházení. Chodec nesmí vstupovat na přechod pro chodce nebo na vozovku, přijíždějí-li vozidla s právem přednostní jízdy; nachází-li se na přechodu pro chodce nebo na vozovce, musí neprodleně uvolnit prostor pro projetí těchto vozidel. Chodec nesmí vstupovat na přechod pro chodce nebo na vozovku bezprostředně před blížícím se vozidlem. Chodec musí dát přednost tramvaji.
- 4) Chodec nesmí překonávat zábradlí nebo jiné zábrany na vozovce.

§ 55

- 1) Před železničním přejezdem si musí chodec počínat zvlášť opatrně, zejména se musí přesvědčit, zda může železniční přejezd bezpečně přejít.
- 2) Chodec nesmí vstoupit na železniční přejezd v případech stanovených v § 29 odst. 1 písm. a) až e), *tzn.:*

- a) *je-li dávana výstraha dvěma červenými střídavě přerušovanými světly signálu přejezdového zabezpečovacího zařízení,*
 - b) *je-li dávana výstraha přerušovaným zvukem houkačky nebo zvonku přejezdového zabezpečovacího zařízení,*
 - c) *sklápějí-li se, jsou-li sklopeny nebo zdvihají-li se závory,*
 - d) *je-li již vidět nebo slyšet příjezdějící vlak nebo jiné drážní vozidlo nebo je-li slyšet jeho houkání nebo pískání; toto neplatí, svítí-li přerušované bílé světlo signálu přejezdového zabezpečovacího zařízení,*
 - e) *dává-li znamení k zastavení vozidla zaměstnanec dráhy kroužením červeným nebo žlutým praporkem a za snížené viditelnosti kroužením červeným světlem.*
- 3) V případech uvedených v § 29 odst. 1 písm. a), b) a c) smí chodec přejít přes železniční přejezd pouze tehdy, jestliže před železničním přejezdem dostal od pověřeného zaměstnance provozovatele dráhy ústní souhlas. V tomto případě je chodec povinen řídit se při přecházení železničního přejezdu pokyny pověřeného zaměstnance provozovatele dráhy. Pověřený zaměstnanec provozovatele dráhy je povinen se na požádání chodce prokázat platným pověřením provozovatele dráhy.

§ 56

- 1) Pro organizovaný útvar chodců, například příslušníků ozbrojených sil, školní mládeže nebo průvod, platí přiměřeně povinnosti řidiče podle § 5 odst. 1 písm. b), § 11 odst. 1, § 12 až 16, § 20 až 24, § 25 odst. 1 a 2, § 27, § 28 odst. 1, 2 a 5, § 29 a 30. *Jedná se zejména o následující pravidla:*
 - *chodci musí sledovat situaci v provozu na pozemních komunikacích,*
 - *útvar chodců se na pozemní komunikaci pohybuje vpravo, a pokud tomu nebrání zvláštní okolnosti, při pravém okraji vozovky,*
 - *útvar chodců se nesmí zastavit a stát zejména:*
 - *v nepřehledné zatáčce a v její těsné blízkosti,*
 - *před nepřehledným vrcholem stoupání pozemní komunikace, na něm a za ním,*
 - *na železničním přejezdu, v podjezdu a v tunelu a ve vzdálenosti kratší než 15 m před nimi a za nimi,*
 - *v místě, kde by zakrýval svislou dopravní značku nebo vodorovnou dopravní značku „Směrové šipky“ nebo „Nápis na vozovce“,*
 - *na jiných místech, kde by tím byla ohrožena bezpečnost provozu na pozemních komunikacích, zejména jízda ostatních vozidel.*
- 2) Za snížené viditelnosti musí být organizovaný útvar chodců označen vpředu po obou stranách neoslňujícím bílým světlem a vzadu po obou stranách neoslňujícím červeným světlem. Označení světly může být nahrazeno oděvními doplňky s označením z retroreflexního materiálu.
- 3) Organizovaný útvar chodců na mostě nesmí jít jednotným krokem.
- 4) Za dodržování povinností podle odstavců 1 až 3 odpovídá vedoucí útvaru, jímž může být jen osoba starší 15 let, která je k tomu dostatečně způsobilá.
- 5) Organizovaný útvar chodců jdoucí nejvýše ve dvojstupu smí jít po chodníku, a to vpravo; přitom nemusí být označen podle odstavce 2.
- 6) Pro organizovanou skupinu dětí, které dosud nepodléhají povinné školní docházce, platí ustanovení pro chodce.
- 7) Vedoucí organizovaného útvaru školní mládeže nebo organizované skupiny dětí, které dosud nepodléhají povinné školní docházce, je oprávněn při přecházení vozovky zastavovat vozidla.
- 8) Vzor a způsob užití oděvních doplňků s označením z retroreflexního materiálu stanoví prováděcí právní předpis.

Při chůzi po silnici je potřeba dodržovat také následující bezpečnostní pravidla:

- je vhodné, pokud s dětmi mohou jít nejméně dvě dospělé osoby – jedna vpředu, druhá vzadu; pokud to není možné a se skupinou jde jako doprovod pouze jedna osoba, měla by jít vzadu, aby měla neustálý přehled o celé skupině a mohla udržovat pořádek a kázeň; v čele skupiny by pak mělo jít to z dětí, na které se vedoucí může nejvíce spolehnout,

- je nutné, aby vpředu jdoucí osoba vždy před křižovatkou, železničním přejezdem apod. zastavila postup celé skupiny; teprve poté, co je celá skupina pohromadě, všichni přejdou,
- je naprosto nepřijatelné na vozovce, a to i za pochodu, hrát hry či soutěžit; je potřeba, aby pozornost všech, hlavně vedoucího, byla co nejvíce zaměřena na to, co se děje na vozovce a na předvídání nebezpečných situací,
- stejný postup je nutný, jdeme-li po silnici či lesní cestou a vozovka nám překříží naši trasu.

Upozornění: Dítě se může snadno leknout vozidla, kterého si před tím nevšimlo. Ještě horší situaci může způsobit porыв vzduchu (zvláště od nákladního automobilu), který dítě vyvede z rovnováhy, a to pak může snadno skončit pod koly dalšího automobilu, přívěsu apod. Nejbezpečnější je se vozovkám vyhnout úplně a zvolit trasu přírodou.

Děti jsou na silnicích ohroženy víc, než jiní chodci. Jsou méně soustředěné a nedokážou dobře odhadovat a předvídat. O to důležitější je, aby byly na silnici co nejlépe vidět, neboť příčinou mnoha tragických nehod je nedostatečná viditelnost.

„Vidět a být viděn“ je základní pravidlo bezpečnosti na silnicích. Za snížené viditelnosti platí dvojnásob:

- používejte světlé a pestré oblečení,
- používejte fluorescenční a reflexní doplňky – pásky, samolepky, nášivky apod. (umístěte je nejlépe ke konci rukávů, blízko ke kolenům a do úrovně pasu), zvyšují světelný kontrast vůči pozadí a prodlužují tak vzdálenost, na jakou může řidič chodce nebo cyklistu upozorovat,
- používejte reflexní vesty – jasné zářivé vesty s reflexními pruhy se oblékají na oblečení, postačí obléci děti na začátku a na konci skupiny, každý řidič tak už z dálky vidí, že se blíží ke skupině dětí (bezpečnostní vesta kombinuje fluorescenční barvu s reflexními pruhy a výrazně tak zvyšuje viditelnost za světla i za tmy).

Fluorescenční materiály:

- zvyšují viditelnost za denního světla a za soumraku, ve tmě však svou funkci ztrácejí,
- nejčastěji používanými barvami jsou jasně žlutá, zelená a oranžová.

Reflexní materiály:

- odrážejí světlo v úzkém kuželu zpět ke zdroji, a to až na vzdálenost kolem 200 metrů,
- výrazně zvyšují viditelnost za tmy, za snížené viditelnosti,
- v noci jsou vidět na 3x větší vzdálenost než bílé oblečení a více než na 10x větší vzdálenost než oblečení tmavé.

4.3 POHYB VE MĚSTĚ

Při pohybu ve městě platí nejen běžné zásady bezpečnosti, ale existují i jisté zvláštnosti:

- při výběru trasy pro přesun či hru je třeba volit vždy raději méně rušné silnice, pokud se jim nelze zcela vyhnout,
- před začátkem je vždy nutné seznámit děti s cílem a trasou přesunu či prostorem pro hru; je to potřebné jednak pro jejich orientaci, ale i pro případ, že by se ztratily,
- s pravidly, která je nutné dodržovat, je třeba děti seznámit vždy předem, a to i v případě, že jsou známa a měli bychom je jen zopakovat,
- je potřeba dodržovat pravidla silničního provozu,
- pro případ, že se někdo ztratí, mějte vždy předem domluveny zásady, jak postupovat,
- při přesunu skupiny platí stejná pravidla jako při chůzi po silnici,
- při chůzi po chodníku se pohybujeme vždy po pravé straně,

- pokud se budou děti pohybovat po městě samostatně, popř. ve dvojicích či malých skupinkách, tedy bez doprovodu dospělé osoby, je vždy nutné je důrazně poučit o možných nebezpečích a pravidlech bezpečnosti, která musí dodržovat,
- především ve velkých městech ale i jinde je třeba seznámit děti s riziky, která mohou vzniknout z pouliční zločinnosti; tou nejčastější jsou přepadení, kapesní krádeže, zneužití,
- jisté riziko mohou představovat ve městě i zvířata, především ze zdravotního hlediska.

Při přesunech kolektivů pomocí prostředků hromadné dopravy je nutné vždy dbát na dodržování především těchto pravidel:

- při rozhodování, který druh dopravního prostředku zvolíme, je potřeba brát v úvahu několik základních údajů: kolik nás bude cestovat, jaká je kapacita dopravního prostředku, jaká je vytíženost námi zvoleného spoje (bylo by nerozumné poslat 40 dětí s doprovodem na výlet jedním autobusem, zvláště v čase ranní špičky; v takových případech je nutné buď skupinu rozdělit na několik menších a posílat ji různými spoji nebo zvolit cestování vlakem),
- na nástupní stanici (zastávku) je třeba dorazit včas, raději s určitým časovým předstihem; bezpečnosti jistě neprospěje, budeme-li vlak či autobus dobíhat a ve spěchu nastupovat,
- na nádraží je třeba udržovat kázeň, případně se řídit pokyny přednosty stanice, výpravčího,
- při čekání na příslušný spoj je dobré udržet děti i jejich zavazadla pohromadě,
- veškeré přesuny v prostoru nádraží (stanice, zastávky) by se měly dít pouze na pokyn vedoucího, spořádaně a v klidu (nebezpečí pádu do kolejí, na vozovku, nebezpečí střetu s vozidlem nebo přepravním vozíkem),
- až do úplného zastavení dopravního prostředku je důležité, aby se k němu děti nepřibližovaly, stejně jako k okrajům nástupiště, aby nedošlo ke střetu nebo stržení pod kola dopravního prostředku,
- děti nastupují až na pokyn vedoucího,
- první do dopravního prostředku nastupuje řádce, pomocník (osoba způsobilá, starší 15 let), není-li to možné, pověří vedoucí jedno z dětí (nejspolehlivější, nejstarší, apod.); vedoucí kolektivu poté nastupuje jako poslední, aby měl kontrolu, zda nastoupili všichni (přepočítává nastupující děti) a dbá, aby nezanechali venku žádná zavazadla,
- nepodaří-li se, aby všechny děti seděly, dohlédne na to, aby se stojící držely držadel,
- během jízdy dbá na dodržování přepravního řádu a pořádku, za což nese plnou zodpovědnost,
- nedovolit dětem, aby pobývaly v blízkosti dveří, vykláněly se z oken během jízdy, přecházely z vagonu do vagonu, jakož i vyhazovaly jakékoliv předměty z oken,
- cestu autobusem někdo špatně snáší a k odstranění nevolnosti by měl mít vedoucí u sebe vhodný lék (Kinderyl, Nokinal),
- před výstupní stanicí dá vedoucí včas pokyn k přípravě na vystoupení; dle potřeby vedoucí dětem pomáhá a kontroluje je,
- podle možnosti se všichni přesunou blíže výstupním dveřím, neohrozí-li to bezpečnost dětí a ostatních cestujících; vedoucí jde vždy první,
- vystupovat je možné teprve tehdy, stojí-li dopravní prostředek ve stanici (zastávce) a dá-li vedoucí k tomu pokyn,
- vedoucí vystupuje jako první, aby měl přehled o všech dětech a aby zajistil, že zůstanou pohromadě, nikdo se neztratil a nikam nespadl,
- pomocník vystupuje jako poslední a kontroluje, aby v dopravním prostředku nezůstaly žádné děti, zavazadla či jiné věci a nepořádek,
- pro případ, že některé z dětí zůstanou při nastupování do dopravního prostředku z jakéhokoliv důvodu na nástupišti (zastávce), či při vystupování z dopravního prostředku nestačí vystoupit, měly by děti znát zásady, jak se v takovém případě zachovat,
- přepravovat osoby v ložném prostoru nákladního automobilu a v ložném prostoru nákladního přívěsu traktoru je zakázáno.

4.4 CO DĚLAT, KDYŽ SE ZTRATÍM (DESATERO)

Je potřeba vysvětlit dětem předem, jak se mají zachovat a co dělat v případě, že se ztratí. Měly by mít u sebe kartičku, kde bude uveden telefon na kontaktní osobu, název a adresu školy, oddílu, cílového místa, příp. jiné potřebné informace. Vedoucí, který ví, jak se v případě krize děti zachovají, je při hledání ve značné výhodě.

DESATERO – Co dělat, když se ztratím		
1	NEROZDĚLOVAT SE	Jestliže se vás ztratilo více, nerozdělujte se a zůstaňte ve skupině.
2	ZAVOLAT	Pokud máte mobilní telefon nebo přístup k telefonu, zavolejte vedoucímu akce, příp. jiné domluvené osobě. Když neznáte číslo a máte problémy (např. úraz, vyčerpání, stmívání, hustá mlha, jste ztraceni déle než 3 hodiny apod.), zavolejte na tísňovou linku ☎ 156: Městská policie ☎ 112: Integrovaný záchranný systém a řekněte KDO jste, KDE jste, CO se stalo.
3	DOJÍT NEBO DOJET SÁM	V případě, že znáte cestu a že je to bezpečné, dojděte nebo dojeďte do cíle, na tábořiště nebo na jiné předem domluvené místo (zámek, galerie, nádraží apod.).
4	VRÁTIT SE	Jestliže znáte cestu, vraťte se na poslední místo, kde byla celá skupina pohromadě (ke kostelu, na most, do parku, na zastávku apod.) nebo se vraťte zpět (do chaty, na tábořiště apod.).
5	OHLÁSIT SE NA VEŘEJNÝCH MÍSTECH	Dojděte na policii nebo na nádraží a nechte tam zprávu o tom, KDO jste, KDY a CO budete dělat. Požádejte, aby zprávu předali všem výpravčím v okolních stanicích.
6	ZŮSTAT NA MÍSTĚ A DÁVAT ZNAMENÍ	Pokud jste v neznámém, nepřehledném nebo nebezpečném terénu (hory, les apod.) nebo pokud je špatná orientace (mlha, tma, vánice), zůstaňte na místě, nikam nechodte a čekejte, až vedoucí nebo jiná záchrana najde vás. Dávejte znamení (baterkou, píšťalkou, vyvěšením šátku, voláním apod.), ale nevysilujte se. Vytvořte si provizorní úkryt (např. při vánici v horách, označte ho větví, tyčí nebo lyžemi s pestrým kusem oděvu apod.).
7	POŽÁDAT O POMOC	Nebojte se požádat o pomoc, ale nechodte k nikomu domů ani na odlehlá a neznámá místa.

8	DO AUTOBUSU, TRAMVAJE, VLAKU NASTOUPIT I BEZ PENĚŽ	Do veřejných dopravních prostředků nastupte klidně i bez peněz. Vždy vystupujte slušně, vysvětlete průvodčí nebo řidiči co se stalo, uveďte název oddílu či školy a kam potřebujete dojet. Jízdné je možno vyrovnat dodatečně.
9	ZANECHÁVAT ZPRÁVY	Jestliže jste mimo civilizaci a bez telefonu (na horách, v lese, v přírodě), nechávejte zprávy na viditelných místech (na rozcestníku, na stromě apod.). Napište KDO jste, KDY jste zde byli – čas, CO budete dělat dál, KAM jdete.
10	DBÁT NA BEZPEČNOST	VŽDY pamatujte na své bezpečí. Nechodte na nebezpečná místa, do hlubokého lesa, po skalách, kolem propastí, po kolejích apod. Chovejte se slušně a ohleduplně.

Pořadí pravidel je vždy potřeba přizpůsobit podle typu výletu nebo akce konané mimo školu. Pokud je to možné, je vhodné tyto zásady vyvěsit dětem na očích (v jídelně, v klubovně apod.).

5 SKRYTÁ NEBEZPEČÍ V PŘÍRODĚ A VE MĚSTĚ

5.1 LED

Pevný led:

- je průhledný nebo zbarvený podle barvy vody, bez bublinek a hladký,
- podle lomu nebo průhledu lze zjistit jeho tloušťku,
- je bezpečný již při tloušťce 5 cm a mrazech pod -10 °C (při takové teplotě led narůstá), na prudce tekoucích vodách je růst ledu pomalejší.

Pórovitý led:

- led, který obvykle narůstá tam, kde ve vodě působí chemické nebo organické látky, kde kvasí bahno nebo kde jsou ve vodě splašky,
- je plný bublinek,
- přesto, že je silný a průhledný, je křehký a při oteplení je nebezpečný.

Praskání ledu:

- je zaviněno vymrzáním hladiny – led je přimrzlý ke břehu, zamrzají přítoky a spodní prameny a hladina klesá, led sedá na hladinu a praská,
- při tomto jevu proboření nehrozí.

5.2 BOUŘKA

Za bouřky je lépe přerušit některé činnosti a vyhledat spolehlivý úkryt. Obzvláště nebezpečný je v tomto případě pobyt ve volné přírodě. Také není bezpečné telefonovat, pracovat s elektrickými a plynovými spotřebiči atd. Ačkoliv za bouřky většinou dobře „fouká“, není vhodné ani pouštění draků.

Uvnitř budov se zdržujte raději na suchém místě a dále od kamen, vodovodu, elektrospotřebičů, zásuvek a telefonu. Zavřete okna a vypněte televizor a další přístroje, jejichž součástí je obrazovka.

Vhodné úkryty před bleskem a bezpečná místa:

- budovy (nejbezpečnější jsou velké budovy s ocelovou či železobetonovou konstrukcí)
- veškeré stavby dobře chráněné hromosvodem, příp.
- velká prostorná stavení (i bez hromosvodu),
- automobil (dveře i okna nechejte zavřená a nemusíte se blesku obávat, plechová karoserie poskytuje spolehlivou ochranu, v případě silných nárazů větru dávejte spíše pozor na padající stromy či větve),
- husté lesy a háje, úzká údolí, úpatí vysokých skalních stěn, jeskyně, městské ulice (jsou poměrně bezpečné).

Nevhodné úkryty před bleskem a nebezpečná místa:

- malá stavení bez hromosvodu, např. kůlny,
- velká stavení s porušenou statikou, např. polorozpadlé kostely (úder blesku může způsobit další narušení zdiva a hrozí zřícení),
- osamělé stromy,
- převisy nízkých skal,
- kopce a holé pláně (zastihne-li vás bouřka na rozlehlé holé pláni, je nejlépe přečkat ji v podřepu s nohama u sebe).

První pomoc při úrazech bleskem je stejná jako při ostatních úrazech způsobených elektrickým proudem a při popáleninách. Podle stavu zraněného bývá často nezbytné použít umělé dýchání, srdeční masáž nebo protišoková opatření. Pokyny pro poskytování první pomoci jsou uvedeny ve zpracované směrnici Plán první pomoci (traumatologický plán).

6 KONTROLNÍ ČINNOST

Dodržování podmínek pro bezpečnost a ochranu zdraví žáků kontrolují průběžně vedoucí zaměstnanci školy v rámci své působnosti a plnění úkolů v oblasti prevence rizik. Pedagogičtí pracovníci kontrolují a vyžadují dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, jakož i dodržování pokynů žáky.

7 ZÁVĚR

Společným znakem školních výletů a akcí konaných mimo školu je určitá neobvyklost, která vyžaduje zvýšenou pozornost, speciální poučení účastníků a zejména specializované proškolení či přímo kvalifikaci vedoucích.

Se zpracovanou organizační směrnicí musí být v rámci školení seznámeni všichni pracovníci a v přiměřeném rozsahu také děti – žáci – studenti. Zodpovědnost za splnění tohoto požadavku má ředitel.

Zaměstnavatel je povinen zajistit řádné zpracování, vedení a ukládání veškeré dokumentace týkající se plnění povinností na úseku BOZP a PO, včetně záznamů o školení, revizních zpráv, návodů k obsluze apod., udržovat zpracovanou dokumentaci aktuální a v případě změn zajistit její aktualizaci oprávněnou osobou.

Tato směrnice nabývá účinnosti dnem podpisu osoby oprávněné ke schvalování dokumentace.

V Šanově dne 31.10.2019

Schválil:

jméno, podpis, funkce

Přílohy Smě 4/2019: Příloha 8/ 8.1.-8.16.

8 PŘÍLOHY

8.1 ŠKOLA V PŘÍRODĚ, ZOTAVOVACÍ AKCE

Zotavovací akcí je organizovaný pobyt 30 a více dětí ve věku do 15 let na dobu delší než 5 dnů, jehož účelem je posílit zdraví dětí, zvýšit jejich tělesnou zdatnost, popř. i získat specifické znalosti nebo dovednosti.

Za zotavovací akci se považuje i výchovně rekreační tábor pro děti, a to i v případě, že se ho účastní mladiství. Na pořádání výchovně rekreačních táborů se vztahují podmínky upravené pro pořádání zotavovacích akcí. Povinnosti pořádající osoby splní pověřená osoba, která tábor zřídila, a není-li taková osoba, splní tyto povinnosti ten, kdo výchovně rekreační tábor pro děti zřídil.

Požadavky pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě jsou uvedeny v zákoně č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících předpisů, v platném znění.

Zotavovací akce (§ 8):

- Osoba, která přijala děti na zotavovací akci (pořádající osoba), je povinna zajistit její umístění, zásobování vodou a odstraňování odpadků a splaškových vod v souladu s hygienickými požadavky upravenými prováděcím právním předpisem. Pořádající osoba je dále povinna dodržet hygienické požadavky na prostorové a funkční členění staveb a zařízení, jejich vybavení a osvětlení, ubytování, úklid, stravování a režim dne, které upraví prováděcí právní předpis. Prováděcí právní předpis stanoví, které potraviny nesmí pořádající osoba na zotavovací akci podávat ani používat k přípravě pokrmů, ledaže budou splněny podmínky upravené tímto prováděcím právním předpisem.
- Pořádající osoba je povinna jeden měsíc před zahájením zotavovací akce ohlásit příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví:
 - termín a místo jejího konání,
 - počet dětí zúčastněných na zotavovací akci,
 - způsob jejího zabezpečení pitnou vodou a
 - způsob zajištění stravování účastníků zotavovací akce.
- Jako součást ohlášení předloží pořádající osoba v případě, že pitná voda není zabezpečena z veřejného vodovodu nebo z veřejného zdroje pitné vody, protokol o kráceném rozboru jakosti pitné vody. Rozsah kráceného rozboru jakosti pitné vody stanoví prováděcí právní předpis. Protokol nesmí být starší než 3 měsíce.

Podmínky účasti dětí ve škole v přírodě a na zotavovací akci (§ 9):

- Mateřská škola a základní škola může na školu v přírodě vyslat jen dítě, které je zdravotně způsobilé. Podrobné požadavky na zdravotní způsobilost jsou uvedeny v kapitole Zdravotní předpoklady v této směrnici.

Podmínky účasti fyzických osob činných při škole v přírodě a zotavovací akci (§ 10):

- Fyzické osoby činné při škole v přírodě nebo zotavovací akci jako dohled nebo zdravotník musejí být k této činnosti zdravotně způsobilé. Podrobné požadavky na zdravotní způsobilost jsou uvedeny v kapitole Zdravotní předpoklady v této směrnici.

- Fyzické osoby činné při stravování musí splňovat požadavky stanovené pro výkon činnosti epidemiologicky závažných, tzn. musí mít zdravotní průkaz a znalosti nutné k ochraně veřejného zdraví (viz § 19 zákona č. 258/2000 Sb., v platném znění).

Povinnost základní a mateřské školy, které vysílají děti na školu v přírodě, a pořádatel osoby (§ 11):

- Zajistit základní péči o zdraví všech účastníků po dobu konání zotavovací akce nebo školy v přírodě.
- Zajistit kontrolu dodržování hygienických požadavků stanovených tímto zákonem a prováděcím právním předpisem a kontrolu dodržování zásad osobní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných, a to prostřednictvím způsobilé fyzické osoby (zdravotník). Za způsobilou se pro účely tohoto zákona považuje fyzická osoba, která má alespoň úplné střední odborné vzdělání v oborech všeobecná sestra, dětská sestra nebo porodní asistentka, fyzická osoba, která absolvovala kurs první pomoci se zaměřením na zdravotnickou činnost při škole v přírodě nebo zotavovací akci, a student lékařství po ukončení třetího ročníku. Náplň kursu první pomoci upraví prováděcí právní předpis.
- Zajistit účast pouze fyzických osob, které splňují podmínky stanovené v § 10.
- Zajistit účast zdravotníka při kontrole zdravotních průkazů fyzických osob provádějících činnosti epidemiologicky závažné, při převzetí posudků a prohlášení o zdravotní způsobilosti, při sestavování jídelníčku a režimu dne; dosažitelnost zdravotníka 24 hodin denně po celou dobu konání zotavovací akce nebo školy v přírodě; pořízení výpisu z posudků o zdravotní způsobilosti zdravotníkem; ve výpisu zdravotník uvede závěr posudku a které zdravotnické zařízení posudek vydalo.
- Zajistit vrácení posudků o zdravotní způsobilosti po ukončení školy v přírodě nebo zotavovací akce zákonným zástupcům dětí a fyzickým osobám činným při škole v přírodě nebo zotavovací akci.
- Zajistit vybavení lékárničky pro školu v přírodě nebo zotavovací akci podle druhu akce. Nejmenší obsah lékárničky pro školy v přírodě a zotavovací akce upraví prováděcí právní předpis.
- Zajistit péči praktického lékaře dostupného z místa konání školy v přírodě nebo zotavovací akce, s výjimkou putovní zotavovací akce.
- Zajistit vedení zdravotnického deníku a seznamu účastníků, prohlášení zákonných zástupců o zdravotní způsobilosti dětí, výpisů z posudků o zdravotní způsobilosti dětí a fyzických osob činných při škole v přírodě nebo zotavovací akci a následné uchovávání těchto dokumentů po dobu 6 měsíců od skončení školy v přírodě nebo zotavovací akce.
- Zajistit informovanost osoby, která má dítě v péči, o zdravotních potížích, které dítě v průběhu školy v přírodě nebo zotavovací akce prodělalo, a o případném kontaktu s infekcí.
- Zajistit instruktáž všech fyzických osob činných na zotavovací akci, s výjimkou zdravotníka, o hygienických požadavcích na tyto akce a o předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění a jiných poškození zdraví včetně základů první pomoci, pokud se takové instruktáže dosud neúčastnily.

Jiné podobné akce pro děti (§ 12):

- Při organizovaném pobytu dětí v počtu menším nebo po dobu kratší než je stanoveno pro zotavovací akci (tzn. méně než 30 dětí, méně než 5 dnů), s výjimkou akcí pořádaných pro děti v poměru rodinném a obdobném, musí osoba, která akci pořádá, zajistit hygienicky nezávadný stav zařízení, zásobování akce pitnou vodou v rozsahu stanoveném prováděcím právním předpisem pro zotavovací akce a účast pouze fyzických osob, které splňují podmínky stanovené v § 10.

Vnitřní prostředí staveb (§ 13):

- Uživatelé staveb pro zotavovací akce nebo školy v přírodě jsou povinni zajistit, aby vnitřní prostředí pobytových místností v těchto stavbách odpovídalo hygienickým limitům chemických, fyzikálních a biologických ukazatelů, upravených prováděcími právními předpisy. Tím není dotčena povinnost vlastníka stavby podle zvláštních právních předpisů udržovat stavbu v dobrém stavebním stavu (dle požadavků stavebního zákona).

Minimální rozsah vybavení lékárničky pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě je stanoven v příloze č. 4 vyhlášky č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění vyhlášky č. 148/2004 Sb.

Léčivé přípravky (pouze ty, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis)	
Tablety nebo čípky proti bolestem hlavy, zubů	(analgetika)
Tablety nebo čípky ke snížení zvýšené teploty	(antipyretika)
Tablety proti nevolnosti při jízdě dopravním prostředkem	(antiemetika)
Živočišné uhlí	
Nosní kapky na uvolnění nosních dýchacích průchodů	(otorinolaryngologika)
Kapky, roztok (sirup) nebo tablety proti kašli	(antitusika, expektorancia)
Kloktadlo pro dezinfekci dutiny ústní a při bolestech hltanu	(stomatologika)
Mast nebo sprej urychlující hojení, např. popálenin	(dexpanthenolový sprej)
Oční kapky nebo oční mast s dezinfekčním účinkem, oční voda na výplach očí	(oftalmologika)
Mast nebo gel při poštipání hmyzem	(lokální antihistaminika)
Tablety při systémové alergické reakci	(celková antihistaminika)
Přípravek k dezinfekci kůže a povrchových ran	
Dezinfekční prostředek na okolí rány	
Inertní mast nebo vazelína	
Obvazový a jiný zdravotnický materiál	
Gáza hydrofilní skládaná kompresy sterilní	různé rozměry
Náplast na cívce	různé rozměry
Rychloobvaz na rány	různé rozměry
Obinadlo elastické	různé rozměry
Obvaz sterilní	různé rozměry

Obinadlo škrtící pryžové	
Šátek trojčípý	
Vata obvazová a buničitá	
Teploměr lékařský	
Rouška resuscitační	
Pinzeta anatomická	
Pinzeta chirurgická rovná	
Lopatky lékařské dřevěné	
Lékařské rukavice pryžové	
Rouška PVC, 45 x 55 cm	
Dlahy pro fixaci	různé rozměry
Různé	
Nůžky	
Zavírací špendlíky	různé velikosti
Záznamník s tužkou	
Svítilna / baterka včetně zdroje	

8.2 ČINNOSTI V PŘÍRODĚ (OBECE)

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti, uvědomit si rizika pobytu v přírodě a dodržovat následující pravidla:

- počítat vždy s horším počasím, mít připravený „mokry program“, možnost úkrytu v nějakém přístřešku či stavení, zásobu her nenáročných na prostor a pomůcky,
- znalost prostředí, do kterého pojedete, příp. seznat si co největší množství informací (pokud možno z důvěryhodných zdrojů),
- znalost tělesných a duševních možností dětí, stejně jako jejich zdravotního stavu a z nich vyplývajících omezení, v programu je potřeby s nimi počítat,
- dbát na to, aby děti měly vždy odpovídající oděv a obuv, pláštěnky při dešti, v chladnějším období čepice a rukavice apod., ochranu před slunečním zářením (sluneční brýle, pokrývka hlavy z prodyšného materiálu, opalovací krémy s dostatečným UV faktorem),
- dodržovat zásady čistoty a osobní hygieny, hygienické požadavky a osobní a věkové zvláštnosti dětí,
- vodu na pití a vaření používat jen z nezávadných zdrojů (pozor, ani voda z veřejného vodovodu nemusí být vždy nezávadná),
- poučit děti o riziku vztekliny a dbát na to, aby se nedotýkaly žádných zvířat živých, natož pak mrtvých,

- poučit děti, aby každé napadení zvířetem (třeba i jen škrábnutí kočkou či bodnutí hmyzem) nahlásily vedoucímu (u větších a dlouhodobějších akcí i zdravotníkovi), který by měl mít přehled o tom, které děti mají nějakou alergii, např. na bodnutí hmyzem, pokud takové děti v kolektivu jsou, měl by mít vedoucí (zdravotník) antialergikum,
- poučit děti, že nemají ochutnávat žádné rostliny a houby, pokud nějaké plody sbírají, pak jen takové, které vedoucí bezpečně zná,
- vyhýbat se místům, která mohou být pro děti i pro ostatní účastníky akce zvláště nebezpečná (skládkám, štolám a jeskyním, srázům a roklím, vojenským prostorům, opuštěným objektům a ruinám apod.), zde hrozí zvýšené nebezpečí úrazu, často i smrtelného,
- na každou akci s sebou vzít lékárničku pro poskytnutí první pomoci s vhodnou výbavou (dle typu akce nebo výletu do přírody); lékárničku před každou akcí zkontrolovat a doplnit.

8.3 KOUPÁNÍ A HRY VE VODĚ

Koupání se uskutečňuje pouze na vyhrazených místech, kde není koupání zakázáno (§ 6 zákona č. 258/2000 Sb., vyhláška č. 238/2011 Sb.,):

- **přírodní koupaliště:** stavba povolená k účelu koupání nebo nádrž ke koupání, v nichž je voda ke koupání obměňována řízeným přítokem a odtokem pitné vody nebo trvalým přítokem a odtokem chemicky neupravované podzemní nebo povrchové vody, nebo stavba povolená k účelu koupání vybavená systémem přírodního způsobu čištění vody ke koupání, nebo povrchová voda, ve které nabízí službu koupání provozovatel,
- **umělé koupaliště:** plavecký bazén, koupelový bazén, bazén pro kojence a batolata, brouzdaliště, ochlazovací bazén sauny.

Pedagogický pracovník osobně předem ověří bezpečnost místa pro koupání, přesně vymezí prostor, kde se žáci mohou pohybovat (plavat) a učiní taková opatření, aby měl přehled o počtu koupajících se žáků ve skupině. **Skupina na jednoho pedagogického pracovníka je max. 10 žáků.**

Pro žáky škol a tříd samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami se počet žáků ve skupině řídí zvláštním předpisem (§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb.):

- v jedné skupině žáků se zdravotním postižením při koupání a plaveckém výcviku neplavců se zdravotním postižením připadají **na 1 pedagogického pracovníka nejvýše 4 žáci**,
- přesahuje-li počet žáků při akci mimo místo, kde se uskutečňuje vzdělávání, počet žáků stanovený na příslušnou třídu nebo skupinu, zabezpečí ředitel školy dohled další zletilé osoby, která je způsobilá k právním úkonům a je v pracovněprávním vztahu k právnické osobě, která vykonává činnost školy.

Po skončení koupání skupiny žáků a v jeho průběhu pedagogický pracovník kontroluje počet žáků.

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti při koupání a dodržovat následující pravidla:

- při první návštěvě koupaliště se vedoucí osobně přesvědčí o plaveckých schopnostech dětí a rozdělí je na plavce a neplavce,
- koupání dětí v přírodě je nutno přizpůsobit počasí, jejich fyzické zdatnosti, plaveckým schopnostem a otužilosti,
- voda by měla mít teplotu nejméně 20 °C, doba pobytu ve vodě by neměla být delší než ¼ hodiny

- děti od 14 let a otužilejší se smějí koupat ve vodě teplé 18 °C, avšak neměly by se ve vodě zdržovat déle než 10 minut
- při koupání děti nesmí prochladnout (při výraznějším podchlazení těla může nastat i smrt),
- po každém vykoupání se děti musí řádně osušit a převléci do náhradních suchých plavek, trenýrek apod.,
- děti se nesmí koupat dříve než 1 hodinu po hlavním jídle, po tělesném cvičení a uhráté,
- místo ke koupání v přírodě (s výjimkou koupání v bazénech a rekreačních rybnících) musí být projednáno s příslušným okresním hygienikem; koupat se nesmí v chovných rybnících, které jsou takto majitelem označeny, v požárních nádržích a ve vodárenských nádržích pro odběr pitné vody,
- je nutné dbát v nejvyšší možné míře na dodržování kázně a dohodnutých pravidel,
- nepodceňujte vodu a nepřeceňujte své síly,
- koupání by mělo být vždy výslovně uvedeno v programu (denní program); je-li zařazeno dodatečně, měla by tato změna být do programu zanesena zodpovědnou osobou (hlavní vedoucí, vedoucí akce, vedoucí oddílu apod.),
- program ve vodě zařazovat jen v teplém počasí nebo tehdy, jsme-li schopni zajistit následné prohřátí účastníků (sauna, vytápěná šatna apod.),
- ve vodě smí být najednou max. 10 dětí, resp. 10 dětí na jednu pověřenou osobu starší 18 let, děti se zdravotním postižením – max. 4 děti na 1 osobu,
- děti se smí koupat jen pod dohledem odpovědné osoby (dohled),
- osoba pověřená dohledem nad dětmi při koupání (dohled) musí být vždy dobrý plavec (kurs pro plavčíky), musí být schopna poskytnout záchranu tonoucímu,
- při nácviu skoků do vody vedoucí pozoruje děti ze břehu,
- odpovědná osoba by měla být s dětmi po celou dobu koupání vždy ve vodě,
- musí být přítomna druhá osoba, která pozoruje děti ze břehu; přítomnost druhé osoby je nutná nejen z hlediska bezpečnosti, ale také proto, aby se i vedoucí mohli střídát ve vodě, pokud je skupin dětí více (možnost prochladnutí),
- je velmi výhodné, znají-li děti dohodnuté signály a povely (píšťalkou, praporky),
- ani dospělí by se nikdy neměli chodit koupat sami,
- nevstupujte do vody náraz, postupně se smočte,
- neskákejte do vody uhrátí a po opalování,
- pokud se děti (i dospělí), zotavují po nemoci, neměli by do vody vstupovat,
- do neznámé vody nesmí nikdo vstupovat, natož skákat bez prověření dna, hloubky vody a přístupové cesty; to provede zásadně pouze vedoucí,
- podle charakteru dna a přístupových cest je vhodné, aby měly děti obuv do vody,
- pro neplavce by měl být zřetelně vymezen prostor, popř. by měli mít plovací vesty či jiné vhodné pomůcky,
- je vhodné rozdělit děti do dvojic s tím, že se neustále hlídají,
- neukázněné děti je nutné vykázat okamžitě z vody,
- ani plavci se nesmí vzdálit z prostoru, který vedoucí určí,
- vedoucí musí mít neustále přehled i o dětech, které se nekoupou a jsou na břehu; zde je dobré mít pomocníka (staršího 15 let, popř. i z řad starších dětí) a připravený program a dohled,
- při plavání na delší vzdálenost, při soutěžích (skoky do vody, vodní pólo) a závodech je nutný doprovod loďky, obsazené dospělým – plavčíkem,
- pokud se koupání účastní více tříd nebo oddílů, měl by být u vody přítomen zdravotník,
- pokud jste ve vodě zastiženi nevolností, křečí nebo se zraníte, zachovejte především klid; v poloze nznak se dostanete na břeh s nepatrnými pohyby paží či nohou (tuto zásadu je třeba dětem dobře vštípit, a pokud možno, také nacvičit),

- na veřejných koupalištích a v bazénech dodržujte provozní řád a dbejte pokynů plavčíků, popř. dalších zaměstnanců,
- je výhodné, pokud můžeme děti ve vodě nějak odlišit od ostatních lidí (např. pomocí barevných čepiček).

8.4. Jízda na koloběžce

Jízda na koloběžce není obvyklou činností kolektivů, může se však stát zpestřením běžné činnosti, zejména v podobě soutěží, závodů, jízd zručnosti apod.

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti a dodržovat následující pravidla:

- je třeba zjistit si zkušenosti a znalosti dětí a vzít v úvahu i jejich věk, tomu pak přizpůsobit délku a hlavně náročnost trasy,
- koloběžka nepatří na běžnou silnici ani na chodník, pokud však po chodníku pojedete, je třeba dbát na maximální bezpečnost chodců (na chodníku nebo na stezce pro chodce nesmí být ohroženi ostatní chodci),
- nejvhodnější je využít hřiště, příp. speciální dopravní hřiště, nebo cesty v parku apod.,
- v parku na chodníku je možné závodní – soutěžní dráhu vyznačit křídou apod.,
- pokud jde o větší počet účastníků a delší trasu (např. soutěže, závody), je vhodné trasu vyznačit a zajistit dohled – pořadatele,
- je nutné zajistit příslušné bezpečnostní a ochranné vybavení – vhodnou sportovní obuv a oděv,
- na akci je nutné zajistit lékárníčku pro poskytnutí první pomoci s vhodným vybavením (dle možných úrazů, zejména odřeniny a zlomeniny),
- podle rozsahu akce je vhodné o akci informovat případně i příslušný úřad a policii.

***Poznámka:** Z hlediska provozu na pozemních komunikacích se jízdám kolem rozumí i koloběžka. Proto je nutné zachovávat bezpečnost při přesunech a pohybu na komunikacích a dodržovat příslušná ustanovení § 57 a § 58 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů (viz kapitola Cyklistický kurz).*

8.4 JÍZDA NA SKATEBOARDU

Jízda na skateboardu není obvyklou činností kolektivů, může se však stát zpestřením běžné činnosti, zejména v podobě soutěží, závodů, jízd zručnosti apod.

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti a dodržovat následující pravidla:

- je třeba zjistit si zkušenosti a znalosti dětí a vzít v úvahu i jejich věk, tomu pak přizpůsobit délku a hlavně náročnost trasy,
- skateboard nepatří na běžnou silnici ani na chodník, pokud však po chodníku pojedete, je třeba dbát na maximální bezpečnost chodců (na chodníku nebo na stezce pro chodce nesmí být ohroženi ostatní chodci),
- nejvhodnější je využít hřiště, příp. speciální skateboardové hřiště, nebo cesty v parku apod.,
- v parku na chodníku je možné závodní – soutěžní dráhu vyznačit křídou apod.,
- pokud jde o větší počet účastníků a delší trasu (např. soutěže, závody), je vhodné trasu vyznačit a zajistit dohled – pořadatele,
- je nutné zajistit příslušné bezpečnostní a ochranné vybavení – vhodnou sportovní obuv a oděv, chrániče loktů a kolen, ochrannou přilbu (zvláště v případě soutěží, závodů a jízd zručnosti),

- na akci je nutné zajistit lékárničku pro poskytnutí první pomoci s vhodným vybavením (dle možných úrazů, zejména odřeniny a zlomeniny),
- podle rozsahu akce je vhodné o akci informovat případně i příslušný úřad a policii.

Poznámka: ČSN EN 1078 Přilby pro cyklisty a pro uživatele skateboardů a kolečkových bruslí

8.5 BRUSLENÍ (KOLEČKOVÉ BRUSLE, LEDNÍ BRUSLE)

Bruslení se může stát zpestřením běžné činnosti, zejména v podobě soutěží, závodů, jízd zručnosti apod.

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti a dodržovat následující pravidla:

- je třeba zjistit si zkušenosti a znalosti dětí a vzít v úvahu i jejich věk, tomu pak přizpůsobit délku a hlavně náročnost bruslení,
- je nutné zajistit příslušné bezpečnostní a ochranné vybavení – vhodnou sportovní obuv a oděv, chrániče loktů a kolen, ochrannou přilbu, rukavice (při bruslení na ledě),
- na akci je nutné zajistit lékárničku pro poskytnutí první pomoci s vhodným vybavením (dle možných úrazů, zejména odřeniny a zlomeniny).

Poznámka: ČSN EN 1078 Přilby pro cyklisty a pro uživatele skateboardů a kolečkových bruslí

Kolečkové brusle:

- kolečkové brusle nepatří na běžnou silnici ani na chodník, pokud však po chodníku pojedete, je třeba dbát na maximální bezpečnost chodců (na chodníku nebo na stezce pro chodce nesmí být ohroženi ostatní chodci),
- nejvhodnější je využít hřiště, příp. speciální dopravní hřiště, nebo cesty v parku apod.,
- v parku na chodníku je možné závodní – soutěžní dráhu vyznačit křídou apod.,
- pokud jde o větší počet účastníků a delší trasu (např. soutěže, závody), je vhodné trasu vyznačit a zajistit dohled – pořadatele,
- podle rozsahu akce je vhodné o akci informovat případně i příslušný úřad a policii.

Lední brusle:

- v případě bruslení na přírodním ledě posoudí tloušťku ledu z hlediska nosnosti pedagog – odpovědná osoba, která vykonává dohled,
- nejvhodnější je využít zimní stadion,
- kvalitu lední plochy a mantinelů posoudí pedagog – odpovědná osoba, která vykonává dohled.

8.6 STŘELBA (LUK, VZDUCHOVKA, MALORÁŽKA APOD.)

Prvotní úvaha by se měla týkat vhodnosti střelby jako takové, z hlediska její potenciálně agresivní povahy. Děti jsou v současné době stále silněji ovlivňovány agresí ve společnosti, v počítačových hrách a na televizních obrazovkách. Je otázka, zda je vhodné při pedagogické činnosti, v níž se škola snaží kladně ovlivnit morální vlastnosti a hodnotové žebříčky dětí, dále posilovat potenciálně agresivní prvky.

Pokud se přesto škola rozhodne nějakou formu střelby do programu zařadit, je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti a dodržovat následující pravidla:

- každá zbraň by měla být před použitím zkontrolována kvalifikovanou osobou,
- vedoucí nesmí trpět jakoukoli nepřikázanou manipulací se zbraní, i když není nabitá,
- nalezená munice se nesmí brát do ruky, její nález ohlásit vedoucímu, na nejbližší stanici policie či místnímu úřadu,
- vyloučit hraní si dětí se zábavnou pyrotechnikou, nesvádět děti k jejímu užívání tím, že bychom využívali efektů zábavné pyrotechniky v rámci her,
- pozor na amatérsky vyráběné trhaviny, nejít v tomto dětem špatným příkladem, nic takového v činnosti kolektivu mezi dětmi, ale ani instruktory, vedoucími a dalšími dospělými netrpět,
- u vzduchovky se počítá s dostřelem 250 m,
- za terčí musí být vhodné pozadí, které neodrazí projektil (stráž, písek, prkna apod.),
- při střelbě vzduchovkou vše na povel, totéž u luku, malorážky, přísná kázeň,
- pro střelbu musí být vymezen a bezpečně zajištěn prostor, v němž se nesmí nikdo pohybovat, ani náhodný chodec, prostor pro střelbu musí být označen a hlídán,
- před střelbou prověřit čistotu hlavně, aby nedošlo k jejímu roztržení,
- zbraň se nabíjí pouze na povel, a to na určeném místě v poloze ke střelbě (hlaveň míří do stanoveného směru),
- při předávání zbraně se vždy přesvědčit, zda není nabitá,
- při odložení zbraně či změně polohy zbraň zajistit a vyjmout střelu, u vzduchovek zlomit hlaveň,
- k terčům lze jít až po zabezpečení všech zbraní, na povel vedoucího,
- na střelnici musí být přítomen zdravotník s lékárníčkou,
- zdůraznit dětem, že i primitivně vyrobené luky, šípy, oštěpy a kopí z proutků a klacků mohou být smrtícími zbraněmi a nepřipustit v tomto směru neorganizované hry,
- z malorážky lze střílet pouze na schválené střelnici, pod dohledem kvalifikovaného instruktora.

8.7 TERÉNNÍ HRY

Tyto typy her jsou pro děti velmi přitažlivé, přinášejí jim notnou dávku dobrodružství i nevšednosti, dávají jim možnost „vyřadit se“. Vždy je tu velké nebezpečí, kdy snadno může dojít k úrazu nebo nehodě. Toto nebezpečí je navíc ještě umocněno tím, že děti se často pohybují rozptýleně po velkém a členitém prostoru, takže vedoucí o nich nemá přehled. Proto je velice důležité dbát na bezpečnostní zásady.

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti, uvědomit si rizika pohybu v terénu a dodržovat následující pravidla:

- vždy přesně vymezit herní prostor a jeho velikost (kromě her zaměřených na orientaci – orientační závody, stopovací hry apod.),
- při orientačních závodech, stopovacích hrách apod., kdy není herní prostor předem vymezen, je potřeba dětem vydat pokyny, kam se mají dostavit v případě, že se ztratí nebo se stane něco mimořádného,
- k označení herního prostoru je třeba zvolit vhodné a jasné označení a omezit tím možnost bloudění (zvláště při nočních hrách), např. fábory, terčíky apod., jejich barva by měla být co nejvíce odlišná od okolí, aby byly dobře viditelné na pozadí,

- v případě pochybností o dostatečnosti vyznačení nebo při zvýšeném riziku je vhodné postavit na takové místo ještě hlídku,
- terén by neměl být pro hráče neznámý (výlety do neznáma), dobrá znalost terénu je nutná hlavně u nočních her, kdy je orientace díky tmě složitá sama o sobě,
- při lesních honičkách pozor na větvičky a házení šišek (poranění očí),
- velmi důležité je, aby děti i vedoucí byli poučeni o možných nebezpečích, které se během hry v daném prostoru mohou vyskytnout a možnostech jak se jim vyhnout, a aby věděli, jak se zachovat v případě bloudění, úrazu či jiné mimořádné události,
- při každé hře, kde se hráči rozptýlí po terénu, je nezbytně nutné, aby věděli, jak hra dlouho potrvá, kdy začíná a končí,
- pro zahájení a ukončení, a to i pro případ mimořádného ukončení, určit svolávací signály, nejčastěji zvukové,
- signál musí být domluven i pro případ, když se dítě dostane do nouzové situace (úraz, bloudění),
- doporučuje se děti vybavit píšťalkami (pro případ nouze a přivolání pomoci),
- pro menší a méně zkušené děti pořádat hry a trasy méně náročné a kratší,
- nezapomenout na vhodné oblečení, oblečení by zároveň nemělo znesnadňovat pohyb.

Poznámka: Specifické požadavky pro noční hry a noční akce jsou uvedena v samostatné příloze.

8.8 NOČNÍ HRY A NOČNÍ AKCE

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti, uvědomit si rizika nočního pohybu a dodržovat následující pravidla:

- noční hry je možno konat pouze v bezpečném prostoru, který děti dobře znají, nebo který je jinak zabezpečen (např. ohraničen cestami),
- je nutno dávat pozor na nebezpečí poranění ve tmě (chůze v terénu – nebezpečí podvrtnutí nohy, zlomenin, apod.; větve stromů – dávat pozor na oči, držet ruku před obličejem apod.),
- děti seznámit s riziky nočního pohybu, nestrašit je,
- děti zabezpečit píšťalkami a určit nouzový signál,
- nikdy nepodceňovat nebezpečí zabloudění, akce lze organizovat jen na velmi krátkou vzdálenost s přímým dohledem, říct dětem, co v takovém případě mají dělat (dle terénu zůstat na místě a volat či pískat na píšťalku, jít a najít lidi, požádat je o pomoc apod.),
- hry zaměřit na akceptování tmy, případně i samoty jako něčeho samozřejmého, čeho se není třeba bát, ale je nutno dodržovat zvýšenou opatrnost (nevhodnost stezek odvahy či příliš náročných nebo drsných nočních her u nezkušených dětí, zásadní nevhodnost a nebezpečí nočních her ve městech a poblíž větších měst),
- u nočních tras vždy zajistit četné kontroly vedoucích,
- nevhodné jsou noční hry „na čas“, při soutěži, kdy záleží na rychlosti, může potmě dojít k vážným zraněním,
- u nočních her je třeba klást zvláštní důraz na dodržování dostatečného odpočinku u dětí, měly by být zařazovány hned po večerce, aby děti nebyly rozespalé (čímž se zvyšuje riziko úrazu a snižuje zážitek ze hry), ráno by měl být odpovídajícím způsobem posunut budíček,
- vždy přesně vymežit herní prostor a jeho velikost (kromě her zaměřených na orientaci – orientační závody, stopovací hry apod.), k označení herního prostoru je třeba zvolit vhodné a jasné označení a omezit tím možnost bloudění, např. fábory, terčíky apod., jejich barva by měla být co nejvíce odlišná od okolí, aby byly dobře viditelné na pozadí,

- k označení herního prostoru je nejvhodnější použít světelné zdroje, baterky apod. (pozor na rozdělávání otevřeného ohně, svíčky, petrolejové lampy apod.), osvědčené je používání značení z materiálu odrážejících světlo (odrazová skla z kola, různé reflexní nálepky a nášivky, ale postačí i terčíky nebo třásně z hliníkové fólie – alobalu), v případě pochybností o dostatečnosti vyznačení nebo při zvýšeném riziku je vhodné postavit na místo ještě hlídku,
- nezapomenout na vhodné oblečení, i letní noci mohou být velmi chladné a děti mohou snadno nastydnout, oblečení by zároveň nemělo znesnadňovat pohyb.

Zvláštní činností jsou i noční hlídky, u nichž je také nezbytné dbát zvýšené opatrnosti a dodržovat následující pravidla:

- vždy je nutno děti poučit o způsobu hlídání, vyhlašování poplachu apod.,
- je vhodné na hlídce děti zaměstnat i dalšími činnostmi, jako sledování a záznamy teploty, počasí, výšky hladiny vody v potoce či řece tekoucí kolem tábora apod.,
- účinnější je hlídka jedné osoby než dvou, kdy se spolu hlídači baví a věnují méně pozornosti okolí, na druhou stranu jsou zase hlídky ve dvojicích bezpečnější pro hlídající děti,
- nevhodné jsou hlídky u ohně či s lampami, kdy je hlídka oslněna a nevidí nic, zatímco každý jiný dobře vidí hlídku, navíc u ohně je riziko, že si s ním budou děti z nudy hrát, riziko pádu do ohniště v mikrosplánku apod.,
- zvláště u mladších dětí a nezkušených táborníků jsou na místě časté kontroly vedoucích, které lze s výhodou provádět i herní formou,
- konkrétní formu hlídek (jednotlivců, dvojic, instruktorů či dospělých) je nutno stanovit individuálně s ohledem na místo tábora a jeho okolí, věk a zkušenost účastníků apod.,
- dle místa a charakteru tábora, zkušenosti a věku dětí je na místě uvažovat i o hlídkách instruktorů a vedoucích, zejména v době od 23:00 do 4:00 hodin.

8.9 SOUTĚŽE A PŘEHLÍDKY

Vysílající školy zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví žáků po dobu dopravy na soutěže a ze soutěží, pokud se se zákonným zástupcem žáka nedohodne jinak. V průběhu soutěže zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví žáků organizátor (viz vyhláška č. 55/2005 Sb.)

Po dobu vlastní soutěže přebírá náležitý dohled nad žáky organizátor soutěže. Vyhláší počátek a konec soutěže nebo přehlídky a zajišťuje podmínky pro bezpečnou účast žáků poskytnutím případných ochranných prostředků, náležitým vybavením laboratoří, jiných soutěžních míst a současně přihlédne k věku, fyzickému a rozumovému rozvoji žáků.

U sportovních soutěží, uměleckých soutěží a dalších soutěží, kde to charakter soutěže vyžaduje a je to dáno organizačním řádem, zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví žáků vysílající škola v plném rozsahu, pokud se se zákonným zástupcem žáka nedohodne jinak.

8.10 VÝUKA PLAVÁNÍ

Výuka plavání se uskutečňuje v zařízeních k tomu určených. Ředitel školy musí ověřit dodržování hygienických podmínek ze strany zařízení určeného pro výuku plavání, odbornou úroveň poskytované výuky, podmínky pro zajištění bezpečnosti a ochrany žáků.

Při plavecké výuce se třída na základní škole dělí na skupiny, každou skupinu vede jeden vyučující. Nejvyšší počet žáků ve skupině:

- **plavci – max. 15 žáků ve skupině,**
- **neplavci – max. 10 žáků ve skupině.**

Pro žáky škol a tříd samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami se počet žáků ve skupině řídí zvláštním předpisem (§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb.):

- v jedné skupině žáků se zdravotním postižením při koupání a plaveckém výcviku neplavců se zdravotním postižením připadají **na 1 pedagogického pracovníka nejvýše 4 žáci**,
- vyžaduje-li to zdravotní stav žáka, je možné ve škole při zdravotnickém zařízení a s žáky s těžkým zdravotním postižením konat plavecký výcvik individuálně,
- přesahuje-li počet žáků při akci mimo místo, kde se uskutečňuje vzdělávání, počet žáků stanovený na příslušnou třídu nebo skupinu, zabezpečí ředitel školy dohled další zletilé osoby, která je způsobilá k právním úkonům a je v pracovněprávním vztahu k právnické osobě, která vykonává činnost školy.

Pedagogický pracovník musí mít přehled o celém prostoru výuky a všech žácích, kteří se výuky účastní. Pedagogický pracovník pravidelně provádí v průběhu výuky překontrolování počtu žáků. Totéž se provádí při jejím zakončení.

Vyučující pedagogický pracovník věnuje zvláštní péči neplavcům. Jejich výcvik se provádí podle možnosti odděleně v bazénu s odpovídající hloubkou vody.

Odpovědnost za bezpečnost žáků při výuce plavání, která je realizována mimo školu, nesou pedagogičtí pracovníci, kteří žáky na výuku plavání doprovázejí.

Za bezpečnost žáků při plavecké výuce ve školách, do doby jejich předání pedagogickým pracovníkům, jež vedou výuku, odpovídají pedagogičtí pracovníci, kteří žáky na plaveckou výuku doprovázejí. Doprovázející pedagogický pracovník je přítomen po celou dobu výuky. V dohodách uzavíraných o využívání cizích zařízení k plavecké výuce je nutno upravit ve smyslu těchto zásad podrobně povinnosti zaměstnanců zúčastněných stran, týkající se jejich odpovědnosti za bezpečnost žáků.

Pokud v celém průběhu výuky nemůže být zachován náležitý přehled o všech jeho žácích (účastnících), pedagogický pracovník plaveckou výuku přeruší.

8.11 LYŽAŘSKÝ VÝCVIK

Cílem je poskytnout dětem základní lyžařský výcvik určený osnovami tělesné výchovy. Seznamuje žáky s pohybem v přírodě, učí je správnému vztahu k prostředí, přispívá k otužování a formuje charakterové vlastnosti.

Lyžařský výcvik je veden pedagogickými pracovníky, kteří odpovídají za činnost instruktorů. Jejich kvalifikaci si ověří ředitel školy. Práci instruktorů řídí **vedoucí kurzu určený ředitelem školy**, který též schvaluje plán výcviku. Vedoucí kurzu před odjezdem na lyžařský výcvik upozorní na nutnost seřízení bezpečnostního vázání lyží. Žáci prokáží seřízení bezpečnostního vázání lyží potvrzením servisu, popř.

čestným prohlášením zákonných zástupců nebo svým (v případě zletilých žáků). Za řádnou organizační přípravu kurzu odpovídá jeho vedoucí. Zajišťuje vhodný objekt, dopravu, poučení žáků o předpisech a pokynech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků. Při realizaci kurzu řídí činnost jednotlivých pracovníků, dbá na dodržování stanoveného programu praktické i teoretické části kurzu. Doporučuje se, aby zákonní zástupci nezletilého žáka a zletilí žáci předložili před odjezdem prohlášení o tom, že je žák zdravý a ve stavu schopném absolvovat lyžařský výcvik.

Před odjezdem na kurz se doporučuje sjednat pojistnou smlouvu s pojišťovnou (jednorázové úrazové připojištění žáků, pojištění z odpovědnosti za škodu vzniklou při výkonu povolání).

Účastníci kurzu jsou povinni dodržovat předpisy a pokyny vedoucí k zajištění bezpečnosti a ochraně zdraví, včetně pravidel bezpečného pohybu na sjezdových a běžeckých tratích. U žáků se při lyžařském výcviku na základě zhodnocení rizik doporučuje používání lyžařských ochranných přileb.

Žáci jsou rozděleni do družstev podle své výkonnosti a zdravotního stavu. Při rozřazení do družstev se nevyžaduje od úplných začátečníků předvedení výkonu, který by byl nad jejich síly, ale zařadí se přímo do družstva. Tato hlediska jsou dodržována i v průběhu výcviku, při výběru místa výcviku, zvláště též na sjezdových tratích a za ztížených podmínek, na zledovatělém povrchu, za snížené viditelnosti a podobně.

Družstvo má nejvýše 15 členů. U žáků se zdravotním postižením se počet snižuje vzhledem k charakteru postižení žáků a dalším okolnostem. Pro žáky škol a tříd samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami se počet žáků ve skupině řídí zvláštním předpisem (§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb.):

- **max. 8 žáků se zdravotním postižením** na 1 pedagogického pracovníka,
- **max. 6 žáků slabozrakých a žáků s tělesným postižením** na 1 pedagogického pracovníka,
- **max. 1 žák nevidomý** na 1 pedagogického pracovníka,
- přesahuje-li počet žáků při akci mimo místo, kde se uskutečňuje vzdělávání, počet žáků stanovený na příslušnou třídu nebo skupinu, zabezpečí ředitel školy dohled další zletilé osoby, která je způsobilá k právním úkonům a je v pracovněprávním vztahu k právnické osobě, která vykonává činnost školy.

Péči o zdraví účastníků je povinen zajistit vedoucí kurzu nebo instruktor, který má pro tuto práci potřebné předpoklady, znalosti a případně i kvalifikaci. Účastní-li se kurzu více než 30 žáků do 15 let, je potřebné **ustanovit zdravotníka**; podrobnosti upravuje zvláštní předpis (§ 11 zákona č. 258/2000 Sb.)

Zpravidla třetí den lyžařského kurzu se doporučuje z hlediska zdravotního zařadit odpočinkový den s aktivním programem a bez lyžařského nebo snowboardového výcviku. (§ 8 odst. 2 vyhlášky č. 106/2001 Sb. stanoví: Fyzická a psychická zátěž dětí musí být přiměřená jejich věku, schopnostem a možnostem. Při soustavné fyzické zátěži dětí v prvních dvou dnech zotavovací akce musí být třetí den vyhrazen odpočinku. Na putovní zotavovací akci se stanoví den odpočinku s přihlédnutím k tělesné zdatnosti a aktuálnímu zdravotnímu stavu dětí.)

Lanovky a vleky se používají jen pro organizovaný výcvik po řádném poučení o všech pravidlech a bezpečnostních předpisech o jízdě na vlecích a lanovkách. Během pobytu na horách je nutné dodržovat pokyny Horské služby a respektovat výstražné značky. Za nepříznivých podmínek (hustá lha, sněhová bouře, teplota pod -12 °C apod.) se výcvik a horské výlety omezují, popřípadě nekonají.

Výcvik se provádí v terénu, který odpovídá lyžařské vyspělosti členů družstva. Zvýšená pozornost se věnuje výběru terénu pro začínající lyžaře, zvláště s bezpečným dojezdem.

Při výletu jedou žáci ve skupině v pravidelných odstupech, které se při snížené viditelnosti zkracují až na dotek. Skupina se řídí pokyny vedoucího přesunu (určuje vedoucí kurzu), který jede v čele. V závěru jede vždy zkušený lyžař. V průběhu akce se pravidelně provádí překontrolování počtu účastníků. Totéž se provádí při jejím zakončení. O trase a časovém plánu výletu musí být informován vedoucí kurzu a odpovědný zástupce ubytovacího zařízení.

Do programu lyžařského kurzu je možno zařadit i výcvik na snowboardu, pokud jsou zároveň dodržována pravidla k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při jízdě na snowboardu. Při organizaci výcviku je nutno dbát na to, aby nedocházelo ke kolizi mezi účastníky obou výcviků.

Poznámka: Uvedené zásady se dodržují přiměřeně i při lyžařském výcviku konaném v hodinách tělesné výchovy v místě nebo blízkosti školy.

Povinnosti a odpovědnost vedoucího lyžařského kurzu – před zahájením výcviku:

- zajišťuje propagaci lyžařského výcviku ve třídách,
- zpracovává plán výcviku a předkládá jej ke schválení řediteli školy (řád kurzu, denní řád, program lyžařského výcviku, organizační pokyny, metodické pokyny, denní rozkazy, přednášky apod.),
- odpovídá za řádnou organizační přípravu kurzu,
- zajišťuje instruktory, zdravotnický personál, noční vychovatele apod.,
- zajišťuje vhodný objekt a dopravu na místo konání lyžařského výcviku a zpět,
- zajišťuje předání písemných pokynů pro konání lyžařského výcviku všem účastníkům a jejich zákonným zástupcům, zejména schválený plán výcviku, místo konání akce, požadovaná výstroj apod.,
- zajišťuje, resp. provádí poučení žáků o předpisech a pokynech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, včetně pokynů k jízdě na lanovce a vleku, a to prokazatelně (např. písemný záznam v třídní knize s podpisy všech účastníků výcviku),
- vypracuje seznam účastníků lyžařského výcviku,
- shromažďuje závazné přihlášky s podpisem zákonného zástupce,
- shromažďuje prohlášení o zdravotní způsobilosti žáků a ostatních osob k absolvování lyžařského výcviku, prohlášení o bezinfekčnosti,
- shromažďuje potvrzení o seřízení bezpečnostního vázání lyží (potvrzení ze servisu, čestné prohlášení),

Povinnosti a odpovědnost vedoucího lyžařského kurzu – v průběhu výcviku:

- po příjezdu na ubytovací zařízení převezme pokoje, případné závady sepíše a oznámí ubytovateli,
- zajistí bezpečné uložení věcí účastníků a lyží tak, aby nedocházelo ke ztrátám a poškození,
- zahájí lyžařský výcvik tak, že žákům poskytne potřebné informace, zejména: organizace lyžařského výcviku, řád lyžařského výcviku, řádu chaty, denní služba apod.,
- po dobu akce vydává denní rozkazy, ve kterých uvede zejména denní služby, programy výcviku, přednášky a další činnosti, pokyny pro přesun, výsledky kontrol pořádku a čistoty, hodnocení výcviku, družstev i jednotlivých žáků apod.,
- řídí práci instruktorů a jednotlivých pracovníků,
- sestavuje jídelní lístek a kontroluje jeho dodržování,
- dbá na dodržování stanoveného programu praktické i teoretické části kurzu,
- zajišťuje péči o zdraví účastníků výcviku (zdravotníka, vybavení lékárničky),

- režim práce zdravotníka organizuje tak, aby v případě úrazu mohla být provedena odborná a rychlá první pomoc,
- ve spolupráci se zdravotníkem kontroluje dodržování režimu akce, hygienických podmínek, kvality stravy, ubytování, úklidu, výcviku, vzdělávacích akcí, při úrazech zajistí dodatečné proškolení účastníků akce o příčinách a následcích úrazu, o poučení provede písemný záznam,
- v případě úrazů zajistí informování rodičů a školy, provádí zápisy do knihy úrazů, příp. sepisuje záznam o úrazu,
- schvaluje trasu a časový plán výletu (turistiky na lyžích), určuje vedoucího přesunu,
- kontroluje dodržování všech stanovených pravidel (bezpečnostní, organizační).

Povinnosti a odpovědnost instruktorů lyžařského kurzu – v průběhu výcviku:

- řídit se metodickými pokyny k organizaci lyžařského výcviku, dodržovat denní režim,
- odpovídat za splnění výchovného a výcvikového programu svěřeného družstva, za zdraví a bezpečnost jeho členů,
- vybírat pro výcvik vhodný terén, který odpovídá lyžařské vyspělosti družstva,
- provádět před výcvikem rozcvičku a poznání terénu,
- před výcvikem zkontrolovat výzbroj žáků,
- zajistit, aby družstvo mělo nejvíce 15 členů, u žáků se zdravotním postižením se počet snižuje vzhledem k charakteru postižení a dalším okolnostem,
- vyloučit z výcviku nemocné žáky,
- omezit nebo zrušit výcvik či horské výlety za nepříznivých podmínek (hustá mlha, sněhová bouře, teplota pod -12 °C apod.) se výcvik a horské výlety omezují, popřípadě nekonají.
- brát na výcvik lékárničku první pomoci.

Poznámka: Pokud je na lyžařském výcviku přítomen pedagog i externí pracovník s trenérskou kvalifikací, je vhodné zodpovědnost rozdělit předem, např. ve smlouvě.

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti a dodržovat následující pravidla:

- požadavky na režim dne jsou stanoveny v § 8 vyhlášky č. 106/2001 Sb.:
 - v režimu dne musí být pevně vymezena doba pro spánek, osobní hygienu a stravování,
 - doba vymezená pro spánek musí činit nejméně 9 hodin pro děti do 10 let včetně a 8 hodin pro děti starší,
 - režim dne musí odpovídat věku a zdravotnímu stavu dětí,
 - lyžařský výcvik nebo jiná soustavná fyzická zátěž dětí nesmí přesáhnout 6 hodin denně (doporučuje se po 90 minutách činnosti zařadit alespoň 15 minut přestávku).
- **pozor na ztracení dětí, obzvláště za snížené viditelnosti (tma, mlha, vánice)**, je nutné jít pořád na dohled, často čekat, v nouzi se navázat navíc provázkem a zároveň se držet za ruce (psychická podpora), sledovat tyčové značení (ve velehorách značení „mužíky“ – malými pyramidami kamení), počítat s časovou rezervou (zlomená běžka v půlce trasy řádně naruší program), nechat si rezervu v návratu před setměním,
- **v případě ztracení v terénu v horách při snížené viditelnosti (tma, mlha, vánice)** je mnohem bezpečnější zůstat stát na místě, najít si či zbudovat úkryt před povětrnostními podmínkami, výrazně ho zvenčí označit a nehledat zpáteční cestu, počkat, až nás najde záchranná akce (pokud o nás někdo ví, či jsme mohli ztracení ohlásit např. mobilem; pokud o nás nikdo neví, tak alespoň vyčkat zlepšení počasí, vyčkat do rozednění apod.).
- **poučit děti, jak se chovat při uklouznutí na ledové ploše (klouzání po svahu)**, vždy roztáhnout ruce a nohy doširoka (zabrání se kutálení a „sjezd“ se stane alespoň do určité míry ovladatelný), snažit se brzdit (nejlépe zabodnutím bodce lyžařské hůlky,

klackem, nohama a rukama), na ledových polích provádět jištění spojením účastníků pomocí horolezeckého lana (toto jištění má svá pravidla – rozestupy, správný průvès lana, apod., aby v případě pádu jednotlivce nebyla na ledový svah či do trhliny stržena celá skupina).

Řád lyžařského výcviku:

- lyžařský výcvik je součástí školního vyučování, žáci jsou povinni při výcviku plnit pokyny vedoucího kurzu a instruktorů a dodržovat řád chaty, na které jsou ubytováni,
- povinností každého účastníka lyžařského výcviku je udržovat čistotu a pořádek na pokoji, ve společenských místnostech a na hygienických zařízeních; používání elektrických spotřebičů, obsluha topení apod. se řídí pokyny vedoucího chaty,
- žáci jsou povinni dodržovat denní řád, zvláště pak dobu budíčku, denního rozkazu a večerky,
- žáci jsou při lyžařském výcviku rozděleni do družstev, která nesmí bez povolení instruktora opustit, toto platí také při výletech a ostatních přesunech,
- onemocnění a poranění hlásí žáci pedagogickému dohledu a zdravotníkovi,
- žáci, kteří jsou omluveni z výcviku, nesmí bez povolení vedoucího opustit chatu,
- žáci vykonávají službu dne, která se řídí pokyny vedoucího dne a denním řádem,
- žáci se scházejí ve společenských místnostech,
- kouření a požívání alkoholických nápojů je přísně zakázáno,
- lyžařskou výzbroj a výstroj udržují žáci v pořádku a čistotě, lyže mohou být ukládány, opravovány a mazány pouze na místě k tomu vyhrazeném,
- peníze a cenné předměty si mohou účastníci lyžařského výcviku uložit u vedoucího chaty, jinak za ně správce neručí, totéž se týká i lyžařské výzbroje uložené mimo vyhrazený prostor,
- veškeré ztráty je nutno ihned hlásit instruktorům a vedoucímu kurzu,
- škodu na zařízení chaty je třeba ihned hlásit a hradí ji ten, kdo ji způsobil,
- svá přání a stížnosti sdělují žáci instruktorům a vedoucímu kurzu,
- s personálem chaty jsou žáci povinni jednat zdvořile a slušně,
- porušení řádu lyžařského výcviku se trestá dle stupně provinění až vyloučením z dalšího pobytu na lyžařském výcviku, a to bez nároku na vrácení zaplacených výloh (po předchozí konzultaci s ředitelem školy).

8.12 CYKLISTICKÝ KURZ (VÝLET)

Před zahájením kurzu musí být účastníci poučeni školou o vhodné výstroji. Při nástupu na kurz je provedena určeným pedagogickým pracovníkem její kontrola. Bez potřebného vybavení nemohou být žáci do kurzu přijati.

Zákonní zástupci žáka a zletilý žák předloží před odjezdem prohlášení o tom, že je žák zdravý. Rovněž se doporučuje před zahájením kurzu sjednat pojistnou smlouvu s pojišťovnou. (jednorázové úrazové připojištění žáků, pojištění pedagogických pracovníků z odpovědnosti za škodu vzniklou při výkonu povolání).

Kurzy vedou pedagogičtí pracovníci, kteří odpovídají za činnost instruktorů. Jejich činnost řídí a kontroluje vedoucí kurzu. Zároveň kontrolují dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.

Žáci se dělí do družstev podle výkonnosti. **Družstvo má nejvíce 15 členů**, pokud není zvláštními předpisy a touto směrnici stanoven pro některé činnosti počet nižší. Družstvo žáků škol a tříd

samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami tvoří polovina nejvyššího počtu žáků třídy stanoveného zvláštním předpisem (§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb.).

Počet pedagogických pracovníků nesmí být menší než počet družstev. Kurzy s počtem do 30 žáků musí doprovázet tři zletilé osoby, které jsou plně způsobilé k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole, přičemž minimálně jedna osoba musí být pedagogickým pracovníkem.

Pedagogičtí pracovníci a instruktoři jsou povinni dbát na úroveň pohybové vyspělosti, předchozí výcvik, výkonnost a zdravotní stav žáků. Během kurzu (výletu) přihlížejí k aktuálnímu počasí, zařazují včas a v přiměřené míře přestávky pro odpočinek. O trase a časovém plánu kurzu (výletu) musí být informován vedoucí kurzu, popřípadě odpovědný zástupce ubytovacího zařízení.

Před zahájením cyklistického kurzu ověří vedoucí kurzu povinné vybavení, technický stav jízdních kol (včetně povinnosti mít ochrannou přilbu) a znalosti žáků o pravidlech silničního provozu (zákon č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů), bez jejichž znalosti se žáci nemohou kurzu zúčastnit.

V silničním provozu má družstvo **maximálně 10 cyklistů**, za které odpovídá vedoucí družstva. Trasu přesunu volí vedoucí kurzu s ohledem na výkonnost a zdravotní stav žáků, na stav a frekvenci dopravy na komunikaci atd. Při přesunech v rámci cyklistického kurzu za dopravního provozu musí být na začátku a na konci skupiny zletilá osoba, která je plně způsobilá k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole, přičemž minimálně jedna osoba musí být pedagogickým pracovníkem.

Cyklistika je zvláštní činností, pro kterou musí být vedoucí zvláště proškolen, v tomto případě jde o **znalost zákonů a vyhlášek o pravidlech provozu na pozemních komunikacích a znalost technických vlastností kola**. Jednoznačným dokladem o způsobilosti vést takovou akci je například řidičský průkaz a určitá minimální praxe v jízdě na kole. Řidičský průkaz lze nahradit vhodnou formou proškolení zodpovídajícího vedoucího v této oblasti. Určité proškolení „neřidiče“ však může provést i jiná osoba, která držitelem řidičského průkazu je.

Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, stanoví, že: řídit vozidlo (v tomto případě kolo) může pouze osoba, která je dostatečně tělesně a duševně způsobilá k řízení vozidla a v potřebném rozsahu ovládá řízení vozidla a předpisy o provozu na pozemních komunikacích.

Každý cyklista musí ovládat pravidla provozu na pozemních komunikacích. Základní znalosti u dětí může „proškolit“ a vyzkoušet každý držitel řidičského průkazu, což lze udělat formou hry „na autoškolu“ i se závěrečnými teoretickými a praktickými zkouškami (jízda zručnosti na připravené dráze) apod.

Pro jízdu na jízdním kole platí ustanovení § 57 a § 58 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů:

§ 57

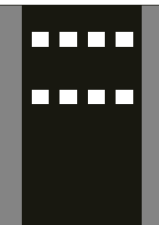
- 1) Je-li zřízen jízdní pruh pro cyklisty, stezka pro cyklisty nebo je-li na křižovatce s řízeným provozem zřízen pruh pro cyklisty a vymezený prostor pro cyklisty, je cyklista povinen jich užívat.
- 2) Na vozovce se na jízdním kole jezdí při pravém okraji vozovky; nejsou-li tím ohrožováni ani omezováni chodci, smí se jet po pravé krajnici. Jízdním kolem se z hlediska provozu na pozemních komunikacích rozumí i koloběžka.
- 3) Cyklisté smějí jet jen jednotlivě za sebou.

- 4) Pohybují-li se pomalu nebo stojí-li vozidla za sebou při pravém okraji vozovky, může cyklista jedoucím stejným směrem tato vozidla předjíždět nebo objíždět z pravé strany po pravém okraji vozovky nebo krajnici, pokud je vpravo od vozidel dostatek místa; přitom je povinen dbát zvýšené opatrnosti.
- 5) Je-li zřízena stezka pro chodce a cyklisty označená dopravní značkou „Stezka pro chodce a cyklisty“, nesmí cyklista ohrozit chodce jdoucí po stezce.
- 6) Je-li zřízena stezka pro chodce a cyklisty označená dopravní značkou „Stezka pro chodce a cyklisty“, na které je oddělen pruh pro chodce a pruh pro cyklisty, je cyklista povinen užít pouze pruh vyznačený pro cyklisty. Pruh vyznačený pro chodce může cyklista užít pouze při objíždění, předjíždění, otáčení, odbočování a vjíždění na stezku pro chodce a cyklisty; přitom nesmí ohrozit chodce jdoucí v pruhu vyznačeném pro chodce.
- 7) Jízdní pruh pro cyklisty nebo stezku pro cyklisty může užít i osoba pohybující se na lyžích nebo kolečkových bruslích nebo obdobném sportovním vybavení. Přitom je tato osoba povinna řídit se pravidly podle odstavců 3, 5 a 6 a světelnými signály.
- 8) Před vjezdem na přejezd pro cyklisty se cyklista musí přesvědčit, zda-li může vozovku přejet, aniž by ohrozil sebe i ostatní účastníky provozu na pozemních komunikacích, cyklista smí přejíždět vozovku, jen pokud s ohledem na vzdálenost a rychlost jízdy přijíždějících vozidel nedonutí jejich řidiče ke změně směru nebo rychlosti jízdy. Na přejezdu pro cyklisty se jezdí vpravo.

§ 58

- 1) Cyklista mladší 18 let je povinen za jízdy použít ochrannou přilbu schváleného typu podle zvláštního právního předpisu (přilba musí splňovat technické požadavky, ČSN EN 1078 Přilby pro cyklisty a pro uživatele skateboardů a kolečkových bruslí) a mít ji nasazenou a řádně připevněnou na hlavě.
- 2) Dítě mladší 10 let smí na silnici, místní komunikaci a veřejně přístupné účelové komunikaci (definice jsou uvedeny v zákoně č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích) jet na jízdním kole jen pod dohledem osoby starší 15 let; to neplatí pro jízdu na chodníku, cyklistické stezce a v obytné a pěší zóně.
- 3) Na jednomístném jízdním kole není dovoleno jezdit ve dvou; je-li však jízdní kolo vybaveno pomocným sedadlem pro přepravu dítěte a pevnými opěrami pro nohy, smí osoba starší 15 let vézt osobu mladší 7 let.
- 4) Cyklista nesmí jet bez držení řídítek, držet se jiného vozidla, vést za jízdy druhé jízdní kolo, ruční vozík, psa nebo jiné zvíře a vozit předměty, které by znesnadňovaly řízení jízdního kola nebo ohrožovaly jiné účastníky provozu na pozemních komunikacích. Při jízdě musí mít cyklista nohy na šlapadlech.
- 5) Cyklista je povinen za snížené viditelnosti mít za jízdy rozsvícen světlomet s bílým světlem svítícím dopředu a zadní svítilnu se světlem červené barvy nebo přerušovaným světlem červené barvy. Je-li vozovka dostatečně a souvisle osvětlena, může cyklista použít náhradou za světlomet svítilnu bílé barvy s přerušovaným světlem.
- 6) Za jízdní kolo se smí připojit přívěsný vozík, který není širší než 800 mm, má na zádi dvě červené odrazky netrojúhelníkového tvaru umístěné co nejbližší k bočním obrysům vozíku a je spojen s jízdním kolem pevným spojovacím zařízením. Zakrývá-li přívěsný vozík nebo jeho náklad za snížené viditelnosti zadní obrysové červené světlo jízdního kola, musí být přívěsný vozík opatřen vlevo na zádi červeným neoslňujícím světlem.

	Stezka pro cyklisty Přikazuje cyklistům v daném směru využití takto označeného pruhu nebo stezky. Stezka může být vyznačena barevným povrchem, čarami nebo jiným povrchem. Ostatním účastníkům silničního provozu je jejich využití zakázáno
---	---

	(cyklista vedoucí kolo jej ale užít může).
	Konec stezky pro cyklisty Ukončuje platnost značky „Stezka pro cyklisty“.
	Stezka pro chodce a cyklisty Slučuje význam značek „Stezka pro chodce“ a „Stezka pro cyklisty“. Chodci a cyklisté se nesmějí navzájem ohrozit.
	Konec stezky pro chodce a cyklisty Ukončuje platnost značky „Stezka pro chodce a cyklisty“.
	Stezka pro chodce a cyklisty 2 Přikazuje chodcům a cyklistům v daném směru využitím <u>samostatného</u> pruhu nebo stezky a označuje jejich situování. Chodci a cyklisté mohou vedlejšího pruhu využít jen při objíždění nebo obcházení překážky. Rozdíl oproti značce „Stezka pro chodce a cyklisty“ je ten, že tady má každý na stezce svůj pruh.
	Konec stezky pro chodce a cyklisty 2 Ukončuje platnost značky „Stezka pro chodce a cyklisty 2“.
 	Přejezd pro cyklisty (včetně vodorovného značení) Na tomto přechodu nemusí cyklista sesedat a kolo přes silnici převádět tak, jak to musí udělat na přechodu pro chodce. Před vjetím na tento přejezd se však musí přesvědčit, zda nehrozí sebe nebo jiné účastníky silničního provozu. Řidiče přijíždějících vozidel nesmí donutit ke změně směru, nebo rychlosti jízdy.

Při jízdě na kole je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti a dodržovat následující pravidla:

- kontrolu technického stavu před počátkem akce provádí vedoucí, před každou jednotlivou jízdou pak uživatel kola,

- před jízdou vždy zkontrolujte utažení matic a šroubů, stav pneumatik a jejich nahuštění, stav a funkčnost brzd, funkčnost osvětlení, napnutí a promazání řetězu, čistotu světel a odrazek,
- technické požadavky na jízdní kola a povinná výbava musí odpovídat požadavkům dle přílohy č. 13 k vyhlášce č. 341/2002 Sb. (brzdy, světla, odrazky atd.),
- za technický stav kola v případě úrazu dítěte do 15 let zodpovídá organizace pořádající danou akci, resp. její pověřený vedoucí (pokud v přihláškách na akci nepřevzme tuto záruku na sebe rodiče dětí), nad 15 let je odpovědnost za stav kola dána okolnostmi, věkem a zkušeností cyklisty,
- světla a odrazky udržujte nezaprášené a nezablácené,
- za soumraku, v noci nebo v mlze se doporučuje používat svítilny s přerušovaným světlem (diodové svítilny), vepředu bílou, vzadu červenou,
- na kole vždy jezděte ve světlém a pestrém oblečení, používejte fluorescentní a reflexní doplňky,
- při jízdě skupiny musí být vždy přítomna osoba starší 15 let, lépe by však vždy měl jet vepředu a vzadu plnoletý vedoucí, vždy po určité době je nutno počkat na nejslabší účastníky (zejména před odbočkami a křižovatkami),
- při jízdě nejezte, nepijte, nekuřte a netelefonujte,
- na kole se nesmí vozit předměty, které by znesnadňovaly řízení či ohrožovaly ostatní účastníky silničního provozu,
- kolo nesmí jet po dálnici a po silnici vyhrazené pouze pro motorová vozidla,
- cyklista nesmí vést za jízdy druhé jízdní kolo, ruční vozík, psa nebo jiné zvíře,
- vede-li cyklista své kolo, smí je vést po chodníku, neohrozí-li tím chodce, jinak jej vede při pravé krajnici nebo u pravého okraje vozovky,
- na cyklistickou akci s sebou vždy vezměte lékárníčku pro poskytnutí první pomoci a soupravu náradí na opravu kol,
- doporučuje se jednou ročně dát kolo na kontrolu a seřízení do odborného servisu (před sezónou),
- doporučuje se používat cyklistickou přilbu všem osobám (i plnoletým), jak při jízdách po pozemních komunikacích tak i v terénu (menší riziko úrazu hlavy),
- doporučuje se zabezpečovat kolo zámek i při krátkodobém opuštění.

8.13 KURZ VODNÍ TURISTIKY (VODÁCKÉ AKCE)

Před zahájením kurzu musí být účastníci poučeni školou o vhodné výstroji. Při nástupu na kurz je provedena určeným pedagogickým pracovníkem její kontrola. Bez potřebného vybavení nemohou být žáci do kurzu přijati.

Zákonní zástupci žáka a zletilý žák předloží před odjezdem prohlášení o tom, že je žák zdravý. Rovněž se doporučuje před zahájením kurzu sjednat pojistnou smlouvu s pojišťovnou. (jednorázové úrazové připojištění žáků, pojištění pedagogických pracovníků z odpovědnosti za škodu vzniklou při výkonu povolání).

Kurzy vedou pedagogičtí pracovníci, kteří odpovídají za činnost instruktorů. Jejich činnost řídí a kontroluje vedoucí kurzu. Zároveň kontrolují dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.

Žáci se dělí do družstev podle výkonnosti. **Družstvo má nejvíce 15 členů**, pokud není zvláštními předpisy a touto směrnicí stanoven pro některé činnosti počet nižší. Družstvo žáků škol a tříd

samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami tvoří polovina nejvyššího počtu žáků třídy stanoveného zvláštním předpisem (§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb.).

Počet pedagogických pracovníků nesmí být menší než počet družstev. Kurzy s počtem do 30 žáků musí doprovázet tři zletilé osoby, které jsou plně způsobilé k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole, přičemž min. 1 osoba musí být pedagog. pracovníkem.

Pedagogičtí pracovníci a instruktoři jsou povinni dbát na úroveň pohybové vyspělosti, předchozí výcvik, výkonnost a zdravotní stav žáků. Během kurzu (výletu) přihlížejí k aktuálnímu počasí, zařazují včas a v přiměřené míře přestávky pro odpočinek. O trase a časovém plánu kurzu (výletu) musí být informován vedoucí kurzu, popř. odpovědný zástupce ubytovacího zařízení.

Před zahájením kurzu vodní turistiky zkontroluje vedoucí kurzu stupeň plavecké vyspělosti žáků. Vedoucí kurzu odpovídá za zhodnocení stavu sjízdnosti trasy. **Pedagogický pracovník odpovídá nejvýše za pět kanoí (kajaků) nebo za dvě pramice (rafty).** Při obtížnějších podmínkách vedoucí kurzu počet lodí na jednoho pedagoga sníží.

Žáci jsou vybaveni při jízdě plovací vestou, při jízdě na divoké vodě nebo obtížně sjízdných propustech plovací vestou a přilbou. Pokud se v průběhu jízdy na divoké vodě podmínky zhorší nebo se zvýší riziko, vedoucí kurzu jízdu přeruší nebo sjíždění ukončí.

Vodácké akce je možné pořádat pouze s trenérskou kvalifikací pro jízdu na lodích. Vedoucí musí absolvovat zvláštní školení bezpečnosti práce a získat příslušnou kvalifikaci cvičitele či vedoucího vodní turistiky.

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti a dodržovat následující pravidla:

- kurzu vodní turistiky se mohou účastnit pouze plavci,
- při sjíždění řek je třeba sledovat i hygienický stav vody, neboť může dojít k jeho až zdraví ohrožujícímu zhoršení buď havárií či nekázní původců tekutých odpadů,
- na tekoucí vodě (řeka) by měla být k použití loďka se záchranným kruhem (i nafukovacím) upevněným na laně o délce alespoň 10 m.

Poznámka: Pokud je na lyžařském výcviku přítomen pedagog i externí pracovník s trenérskou kvalifikací, je vhodné zodpovědnost rozdělit předem, např. ve smlouvě.

8.14 HORSKÁ TURISTIKA

Před zahájením kurzu musí být účastníci poučeni školou o vhodné výstroji. Při nástupu na kurz je provedena určeným pedagogickým pracovníkem její kontrola. Bez potřebného vybavení nemohou být žáci do kurzu přijati.

Zákonní zástupci žáka a zletilý žák předloží před odjezdem prohlášení o tom, že je žák zdravý. Rovněž se doporučuje před zahájením kurzu sjednat pojistnou smlouvu s pojišťovnou. (jednorázové úrazové připojištění žáků, pojištění pedagogických pracovníků z odpovědnosti za škodu vzniklou při výkonu povolání).

Kurzy vedou pedagogičtí pracovníci, kteří odpovídají za činnost instruktorů. Jejich činnost řídí a kontroluje vedoucí kurzu. Zároveň kontrolují dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.

Žáci se dělí do družstev podle výkonnosti. **Družstvo má nejvíce 15 členů**, pokud není zvláštními předpisy a touto směrnicí stanoven pro některé činnosti počet nižší. Družstvo žáků škol a tříd

samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami tvoří polovina nejvyššího počtu žáků třídy stanoveného zvláštním předpisem (§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb.).

Počet pedagogických pracovníků nesmí být menší než počet družstev. Kurzy s počtem do 30 žáků musí doprovázet tři zletilé osoby, které jsou plně způsobilé k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole, přičemž minimálně jedna osoba musí být pedagogickým pracovníkem.

Pedagogičtí pracovníci a instruktoři jsou povinni dbát na úroveň pohybové vyspělosti, předchozí výcvik, výkonnost a zdravotní stav žáků. Během kurzu (výletu) přihlížejí k aktuálnímu počasí, zařazují včas a v přiměřené míře přestávky pro odpočinek. O trase a časovém plánu kurzu (výletu) musí být informován vedoucí kurzu, popřípadě odpovědný zástupce ubytovacího zařízení.

Při horské turistice je pedagogický pracovník povinen seznámit žáky s možným nebezpečím hrozícím v horách. Při horských túrách se musí důsledně respektovat momentální zdravotní stav žáků, aktuální podmínky (zejména povětrnostní), značení a pokyny Horské služby.

Před začátkem túry pedagogický pracovník informuje vedoucího kurzu a odpovědného zástupce ubytovacího zařízení o směru, cíli túry a o předpokládaném čase návratu. Pedagogický pracovník hlásí těmto osobám, pokud to situace umožňuje, eventuální zdržení.

Na horskou túru doprovázejí družstvo nebo skupinu žáků vždy nejméně dvě zletilé osoby, které jsou plně způsobilé k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole, přičemž minimálně jedna osoba musí být pedagogickým pracovníkem.

Přesuny v horách jsou vždy mnohem náročnější. Převýšení 100 m je totéž jako vzdálenost 1 km na rovině, převýšení 1 km je totéž jako vzdálenost 10 km na rovině. Proto vzdálenost 10 km s převýšením 500 metrů musíme počítat jako vzdálenost 15 km (dle bývalých zátěžových norem tedy maximální túra pro třináctileté děti). Vysokohorská turistika (nad 2500 metrů nad mořem) by měla být pro akce s dětmi zcela vyloučena a má zvláštní pravidla.

Pamatujte na rizika hor:

- náhlé změny počasí: déšť, sníh, mlha, ochlazení apod.,
- blesk: vysoký počet lidí v horách bývá usmrčen bleskem, v případě blížící se bouřky je tedy nutno okamžitě sestoupit z hřebenů dolů jakýmkoli bezpečným terénem (i mimo cesty), vzdálit se zabezpečovacím kovovým lávkám, lanům, řetězům, odložit kovové části výstroje – nejlépe cca 20 metrů od sebe a co nejvýše (improvizovaný hromosvod),
- prudké svahy a skály: vyhnout se rizikovým místům,
- laviny: vyhnout se rizikovým místům, respektovat doporučení a výstrahy horské služby,
- kluzký terén (sníh, led, tráva): je nutno věnovat velkou pozornost obuvi, hladkou a zejména koženou podrážku je nutno vyloučit, v případě uklouznutí na prudkém svahu je důležité roztáhnout ruce a nohy a zabránit tak „kutálení“.

Bud'te vybaveni vhodnými prostředky a pomůckami, mezi které patří zejména:

- mobilní telefon, měli bychom mít zapsané či v mobilu uložené číslo na horskou službu (mezinárodní tísňové volání z mobilu: 112),
- píšťalka (nejlépe vícetónová, jejíž tón nesplyne s hvízdáním větru),
- spolehlivá baterka (nejlépe čelovka) + náhradní baterie,
- termoizolační fólie,

- lano, barevné (lavinové) šňůry,
- lékárnička první pomoci (úrazová),
- pláštěnka,
- sluneční brýle (i v zimním období),
- opalovací krém (i v zimním období).

V horách má velký význam dbát na tepelnou pohodu:

- tepelná pohoda je dána zejména jako součinitel teploty, rychlosti větru (případně u lyžařů i rychlosti pohybu při sjezdu) a vzdušné vlhkosti (vlhký vzduch má vyšší tepelnou vodivost, tj. rychleji odvádí teplotu od oblečení a těla, vlhko dokáže zničit většinu tepelných izolací, tepelná vodivost vody je 240krát vyšší než nehybného suchého vzduchu),
- nejhorší kombinací je proto vlhko (zpocení, mlha, déšť), chladno a vítr (např. při teplotě -8°C a rychlosti větru vyšší než 20 m/s se na odkrytých částech pokožky objevují první omrzliny již po 1 minutě),
- zemřít podchlazením lze i v nejteplejších oblastech, pokud je vysoká vzdušná vlhkost a vichřice, roli hraje samozřejmě otužilost a kvalita oděvu,
- v horách se intenzivně namáháme a můžeme mít pocit tepla až horka, ale pot a povrch těla je větrem silně ochlazován, takže nastydneme, či nás naopak slunce spálí (možné je i obojí současně),
- v horách vždy nosíme alespoň tričko a rezervní oblečení dle ročního období v batohu,
- vhodná je termoizolační fólie pro případ nuceného bivaku,
- nevhodné je řešení chladu pomocí alkoholu, neboť ten potlačuje pouze pocit vnímání chladu, nikoli jeho účinky, alkohol navíc zrychluje oběh krve a způsobuje otevírání pórů na kůži a tím urychluje ochlazování organismu, což celou situaci ještě zhoršuje (navíc vše můžeme snáze podcenit, nehledě na otázku orientace, správného a střízlivého rozhodování apod.),
- k omrzlinám může dojít i z důvodu seškrcení cévního oběhu příliš těsným a svírajícím oděvem (např. malé ponožky, těsné boty, příliš utažené gumy u prádla), nebo špatně seřazenými popruhy batohů, nedostatkem pohybu, nedostatečnou stravou, vyčerpáním, přemírou alkoholu, drog nebo jiných omamných látek, dotykem s kovem a olejem apod.,
- tepelná pohoda je důležitá i z opačného hlediska, tzn. přehřátí nebo zpocení, po 15 minutách chůze bychom měli udělat zastávku a svléci přebytečný oděv, naopak při zastavení se hned přobléknout, abychom neprochladli,
- optimální tepelný komfort závisí na naší činnosti, pro spánek to je minimálně 25 °C, pro odpočinek na místě 20 °C, pro pochod minimálně 5 °C, oblečení by proto mělo mít takové izolační vlastnosti, aby bylo dosaženo nejméně uvedených teplot při daných činnostech, ale aby nedocházelo k přehřívání organismu a nadměrnému pocení.

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti a dodržovat následující pravidla:

- minimální počet účastníků horské túry jsou z bezpečnostních důvodů tři osoby,
- před odchodem vždy zkontrolovat vybavení účastníků túry (před chatou všichni ukážou, že mají čepici, rukavice, pláštěnku, návleky apod., nespoléhat jen na slovní potvrzení), chybějící části výstroje mohou mít za následek omrzliny, úrazy i smrt,
- je třeba pamatovat na výběr trasy podle denního času a ročního období (např. na jaře mohou být ve stínu zledovatělá místa, na sluncem ozářených svazích se častěji tvoří laviny apod.),
- pokud se děti bojí nějakého úseku cesty, mají závratě, úzkost apod., tak se jim nikdy nesmát, pokud možno se raději vrátit, v nouzi jim poskytnout záchranu a pomoc,
- pozor i na děti, které se ničeho nebojí a jednají bez rozmyšlení (riziko úrazu),

- v prudkém svahu hor (ale i na haldách starých dolů a ve svazích obecně) se nikdy nepohybovat po spádnicí pod sebou (padající kameny, klacky apod. jsou nebezpečné),
- na prudších svazích provádět výstup i sestup serpentínami,
- v případě pádu na záda či na hlavu postupovat opatrně, raději navštívit lékaře (riziko výronu krve do mozku, poškození páteře apod.).

Bezpečnostní pravidla pro zimní období:

- v hlubokém sněhu střídat v čele fyzicky nejzdatnější účastníky, kteří prošlapávají cestu ostatním,
- při výstupu nechodit v blízkosti osluněných skal, ale alespoň 3 až 4 metry od nich, na skalách odtává voda a podél skály se tvoří volný prostor i desítky metrů hluboký,
- pokud vznikne nutnost přejít lavinové pole, je třeba se přes něj pohybovat vždy co nejvýše a v co nejúžším místě, po spádnicí či šikmo vzhůru, jeden po druhém, či ve větších rozestupech a rychle,
- využívat skalky, stromy, křoviska, tj. místa, kde je odtržení laviny méně pravděpodobné, předem vyhledávat ústupové cesty pro případ odtržení laviny,
- je vhodné použít tzv. „lavinové šňůry“, 20 až 30 metrů dlouhé šňůry v červené či jinak výrazné barvě uvázané k tělu, které usnadňují možnost včasného nalezení zasypaného člověka,
- při chůzi lavinovým svahem je třeba mít uvolněné lyže, hole a batoh, aby je bylo možné v případě laviny odhodit (lyže a hůlky na nohou a rukou či batoh na zádech nám znemožní pohyb v proudu laviny i možnost vlastní záchrany vyhrabáním, navíc mohou být příčinou zlomenin),
- přes obličej uvázat šátek či šálu proti vnikání prachového sněhu do úst a nosu,
- v případě laviny se snažit „plavat“ naznak nohama po proudu, paží si chránit obličej, po zastavení laviny si pažemi vytvořit před obličejem vzduchovou kapsu, pokud je sníh měkký a volný, lze se pokusit prohrabat, zorientovat se, kterým směrem je nahoru či dolů, lze podle stékání sliny, pokud je sníh tuhý, nevysilovat se zbytečným pohybem,
- volat o pomoc má smysl pouze tehdy, když uslyšíme zvuky zachránců.

Poznámka: Pokud je při horské turistice přítomen pedagog i externí pracovník s trenérskou kvalifikací, je vhodné zodpovědnost rozdělit předem, např. ve smlouvě.

8.15 HOROLEZECKÝ VÝCVIK

Před zahájením kurzu musí být účastníci poučeni školou o vhodné výstroji. Při nástupu na kurz je provedena určeným pedagogickým pracovníkem její kontrola. Bez potřebného vybavení nemohou být žáci do kurzu přijati.

Zákonní zástupci žáka a zletilý žák předloží před odjezdem prohlášení o tom, že je žák zdravý. Rovněž se doporučuje před zahájením kurzu sjednat pojistnou smlouvu s pojišťovnou. (jednorázové úrazové připojištění žáků, pojištění pedagogických pracovníků z odpovědnosti za škodu vzniklou při výkonu povolání).

Kurzy vedou pedagogičtí pracovníci, kteří odpovídají za činnost instruktorů. Jejich činnost řídí a kontroluje vedoucí kurzu. Zároveň kontrolují dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.

Žáci se dělí do družstev podle výkonnosti. **Družstvo má nejvíce 15 členů**, pokud není zvláštními předpisy a touto směrnici stanoven pro některé činnosti počet nižší. Družstvo žáků škol a tříd

samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami tvoří polovina nejvyššího počtu žáků třídy stanoveného zvláštním předpisem (§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb.).

Počet pedagogických pracovníků nesmí být menší než počet družstev. Kurzy s počtem do 30 žáků musí doprovázet tři zletilé osoby, které jsou plně způsobilé k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole, přičemž minimálně jedna osoba musí být pedagogickým pracovníkem.

Pedagogičtí pracovníci a instruktoři jsou povinni dbát na úroveň pohybové vyspělosti, předchozí výcvik, výkonnost a zdravotní stav žáků. Během kurzu (výletu) přihlížejí k aktuálnímu počasí, zařazují včas a v přiměřené míře přestávky pro odpočinek. O trase a časovém plánu kurzu (výletu) musí být informován vedoucí kurzu, popřípadě odpovědný zástupce ubytovacího zařízení.

Horolezecký výcvik, včetně základního kurzu, vede pedagogický pracovník, který odpovídá za činnost instruktora – člena Českého horolezeckého svazu (s příslušnými zkouškami) při dodržení všech pravidel k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví stanovených horolezeckým svazem.

Horolezecká výbava

- horolezecké úvazy je třeba zásadně používat kompletní (sedák i prsák) a ve správné velikosti, dobře seřizené a dotažené popruhy,
- při volném visu v kvalitním kompletním úvazu správné velikosti lze zpravidla přežít i několik hodin, v samotném kvalitním prsáku jen několik desítek minut a v improvizovaném prsáku z lana jen několik minut (krevní oběh je pak natolik seškrcen, že dochází k bezvědomí a smrti),
- součástí horolezecké výstroje je také vždy vhodná a certifikovaná přilba,
- horolezecké vybavení podléhá pravidelné kontrole a evidenci, např. každé lano musí mít evidenční kartu se záznamem o datu pořízení, datech kontrol i datech, osobách a místech použití se zvláštním vyznačením každého pádu,
- lano má dle výrobce stanovený povolený počet pádů, po kterých musí být vyřazeno apod.,
- za evidenci horolezeckého vybavení zodpovídá organizace, příp. určená osoba.

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti a dodržovat následující pravidla:

- nikdy nelézt sám, minimálně ve dvojici (pokud je pomoc blízko dosažitelná), jinak nejméně ve trojici,
- provádět jištění, zajistit dokonalé upevnění lana,
- postupovat nejprve očima, tzn. vyhledávat vhodné opěrné body a stupy, kontrolovat jejich pevnost,
- držet trup dále od skály a ruce ve výši hlavy,
- stoupat nohama (jsou mnohem silnější než paže),
- dodržovat pravidlo tří pevných bodů,
- pamatovat na to, že sestup je vždy nejméně o jeden stupeň náročnější než výstup.

Formu horolezecké činnosti mají i cvičné stěny, lanové dráhy nad úrovní terénu („opičí dráhy“), lezení po stromech, přelézání ze stromu na strom po improvizovaných lávkách apod. Podle výšky pohybu nad úrovní terénu pak musí být:

- do výšky 1,5 metru podávána záchrana (pomocník či lépe dva pomocníci, z každé strany jeden, se pohybují souběžně s cvičícím a v případě pádu jej zachytávají a pád usměrňují),
- nad výšku 1,5 metru musí být děti a mládež do 18 let jištění horním záchranným lanem a minimálně prsním úvazem (prsákem).

Poznámka: Pokud je při horské turistice přítomen pedagog i externí pracovník s trenérskou kvalifikací, je vhodné zodpovědnost rozdělit předem, např. ve smlouvě.

8.16 ZAHRANIČNÍ VÝJEZDY

Školy odpovídají za bezpečnost a ochranu zdraví žáků při zahraničních výjezdech, které organizují v rámci vzdělávání nebo s ním přímo souvisejících činnostech. O konkrétních opatřeních a poučení žáků, případně jejich zákonných zástupců, se pořizuje před uskutečněním výjezdu záznam o poučení podepsaný jeho účastníky.

Přiměřeně se použijí ustanovení uvedená v přílohách:

- Lyžařský výcvik
- Cyklistický kurz
- Kurz vodní turistiky
- Horská turistika
- Horolezecký výcvik

Mezi účastníky výjezdu do zahraničí zařadí škola pouze ty žáky, kteří předloží písemný souhlas zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka a mají uzavřené pojištění odpovědnosti za škodu platné na území příslušného státu a pojištění léčebných výloh v zahraničí nebo v případě výjezdu do členského státu Evropské unie mají Evropský průkaz zdravotního pojištění nebo potvrzení tento průkaz nahrazující.

Rozhodnout se pro zahraniční akci je třeba velmi brzy (doporučeno více než rok předem). Prvním krokem je průzkum trhu, poptávka po cenách a nabídkách.

Doporučený harmonogram přípravy zahraničního výjezdu je následující:

- 1 rok předem: informace pro účastníky akce – směr, cíl a orientační cena, motivace k zájmu o akci, motivace rodičů k šetření peněz,
- 8 měsíců předem: zajištění předběžných přihlášek, nejlépe se zálohou,
- 6 měsíců předem: uzavření smlouvy s cestovní kanceláří či dopravcem, zajištění přesné trasy, přesné podmínky akce,
- 4 měsíce předem: závazné přihlášky a poplatky, aby zbyl čas na případnou nabídku přebytečných, neobsazených míst,
- 2 měsíce předem: rozeslání podrobných informací, prospektů, seznamy vybavení apod., uzavření pojistek, kompletace fotokopíí dokumentace a pasů.

Cestovní kancelář či dopravce je nutné pečlivě volit, tzn. ověřit si, zda má licenci a zda je pojištěn proti bankrotu, udělat si včas (rok předem) poptávku na zjištění nejvýhodnějších podmínek, uzavřít písemnou smlouvu se smluvní pokutou v případě odstoupení od smlouvy, závad a nedostatků, neplatit vše předem, nejlépe cca 50 až 80 % ceny, zbytek po zájezdu.

Doporučuje se vždy oznámit akci českému konzulátu (konzulátům) v příslušné zemi, napsat adresu ubytování, příp. trasu cesty a pravděpodobná místa pro kontakt, zavolat či zajít na konzuláty cílových i tranzitních zemí, vyptat se na situaci (celní a pasové požadavky, finanční minimum, nutnost víz, zdravotní a bezpečnostní zajištění – nutnost či doporučení očkování, informace o pitné vodě, důležité tísňové telefony – policie, hasiči, záchranka, další rady a informace).

Je důležité vědět, že při zahraniční akci se na nás vztahují české zákony i zákony dané země a obdobně předpisy pro zotavovací akce pro děti a hygienické směrnice české i dané země.

Je vhodné zajistit **pro všechny účastníky zdravotní a úrazové pojištění**, nespoléhat se v tomto na rodiče, poplatek za pojistky zahrnout do ceny zájezdu. Od pojistek a všech významných dokumentů pořídit dvě fotokopie, jednu ponechat ve škole a druhou vzít s sebou uloženou v jiném zavazadle u někoho jiného než originály (pro případ ztráty či krádeže).

Od všech účastníků akce je potřeba vybrat barevnou fotografii pasového formátu a fotokopii pasu (strany s fotografií, jménem a popisem). V případě ztráty pasu na tyto kopie nechá většina celnic projet, případně na jejich základě vystaví český konzulát na počkání náhradní doklad.

Od všech účastníků mladších 15 let jedoucích bez rodičů je nutné vybrat **souhlas rodičů s jejich vycestováním** (ověřený u notáře či na obvodním úřadě). Některé státy to vyžadují (některé dokonce v jejich úředním jazyce) z důvodu rozmáhajícího se obchodu s dětmi.

Je potřeba zajistit kontaktní adresu a telefon v ČR, kde se budou předávat vzkazy (např. komplikace na cestě) a kde se budou vzkazy přebírat (např. problémy v rodině některého účastníka).

Na počátku akce je třeba vybrat od všech účastníků prohlášení o bezinfekčnosti a proškolit všechny účastníky v zásadách a pravidlech, které je třeba dodržovat z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví (soupis bodů předem připravit), provést o tom zápis.

Doporučuje se napsat a nakopírovat dostatečný počet seznamů účastníků zájezdu (jméno a příjmení, adresa, datum narození, číslo pasu) ověřených razítkem pořadající organizace. Velmi to zjednodušuje a urychluje odbavení na některých celnicích.

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti při přesunech v zahraničí a dodržovat následující pravidla:

- vždy zdůraznit, kdy a kde přesně je sraz (vždy zkontrolovat, že pokyny slyšeli všichni účastníci),
- zajistit dostatečný dohled, počítat s rezervou dospělých osob navíc,
- zajistit průvodce s dobrou znalostí jazyků,
- zajistit vedoucího vpředu a vzadu, příp. tuto osobu označit, např. anténkou, vlaječkou apod.,
- označit děti, např. stejnými kšiltovkami apod.,
- zdůraznit vždy předem, kam jít, když se někdo ztratí, např. výrazný orientační bod apod.,
- je nutno pamatovat na to, že ztracení či zabloudění v zahraničí je vždy mnohem nebezpečnější a rizikověji výhodné je dát dětem kartičky s několika nejpoužívanějšími frázemi v jazyce dané země a zajistit, aby tyto kartičky nosily děti s sebou (do pouzdra na šňůrce na krku apod.), např.:
 - nemluví anglicky,
 - jsem turista z České republiky, na zájezdu s (název, adresa a telefon pořadající organizace a zajišťující cestovní kanceláře),
 - zde jsem ubytován (adresa, telefon), prosím, odveďte mne na uvedenou adresu nebo na policii,
 - podejte zprávu na (adresa a telefon),
 - spojení na Český konzulát je (adresa, telefon),
 - pojištěn jsem u pojišťovny (název, adresa, telefon), apod.

S dokumentem jsem se seznámil/la: